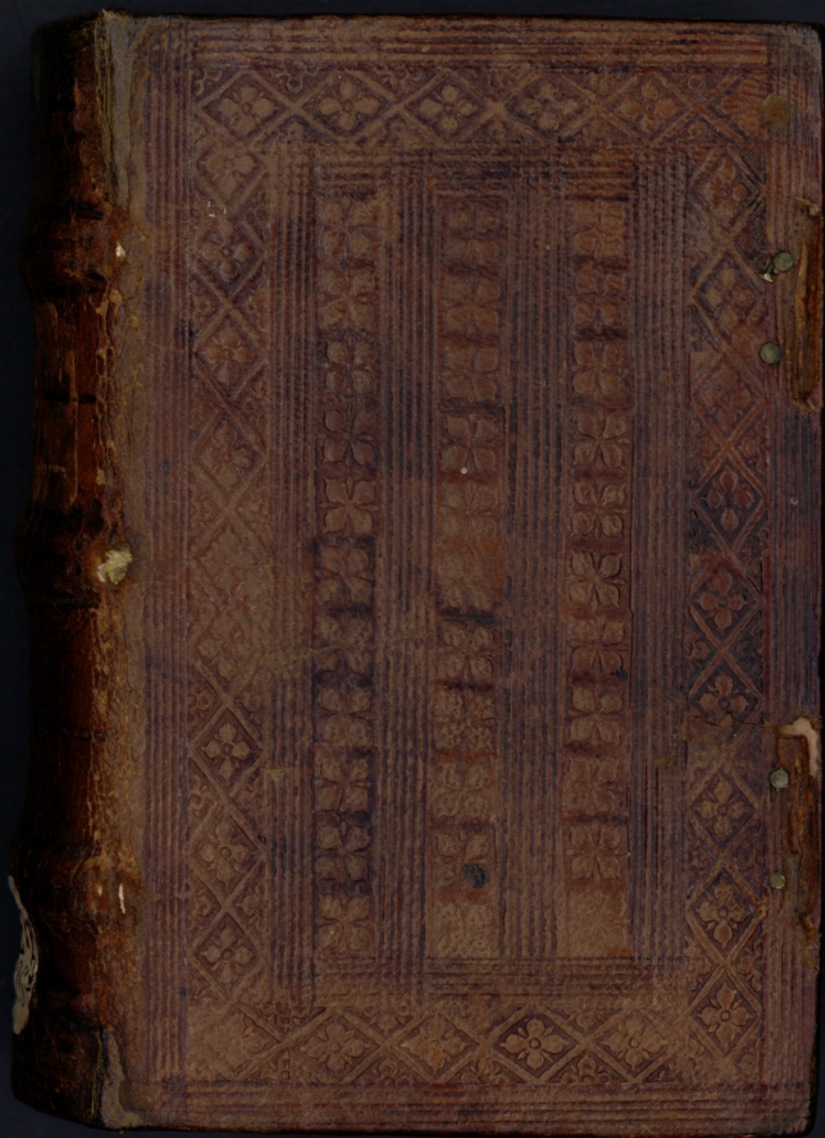




quo adveniens [illegible] et impleret tempus [illegible]
ubi sanctus paulus (qui doctor nostre salvationis est) j cor. xv. c.
Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote et immobiles,
abundantes in opere domini semper, scientes quod labor vester
non est inanis in domino &c.

~~D. 645.~~

+N Bouquinbsui

~~[illegible]~~

D. 1177. Pell. 1349 1° de arte bene vivendi beneque moriendi 1497.

– 1149 — 2° Expositio canonis missae. 1496

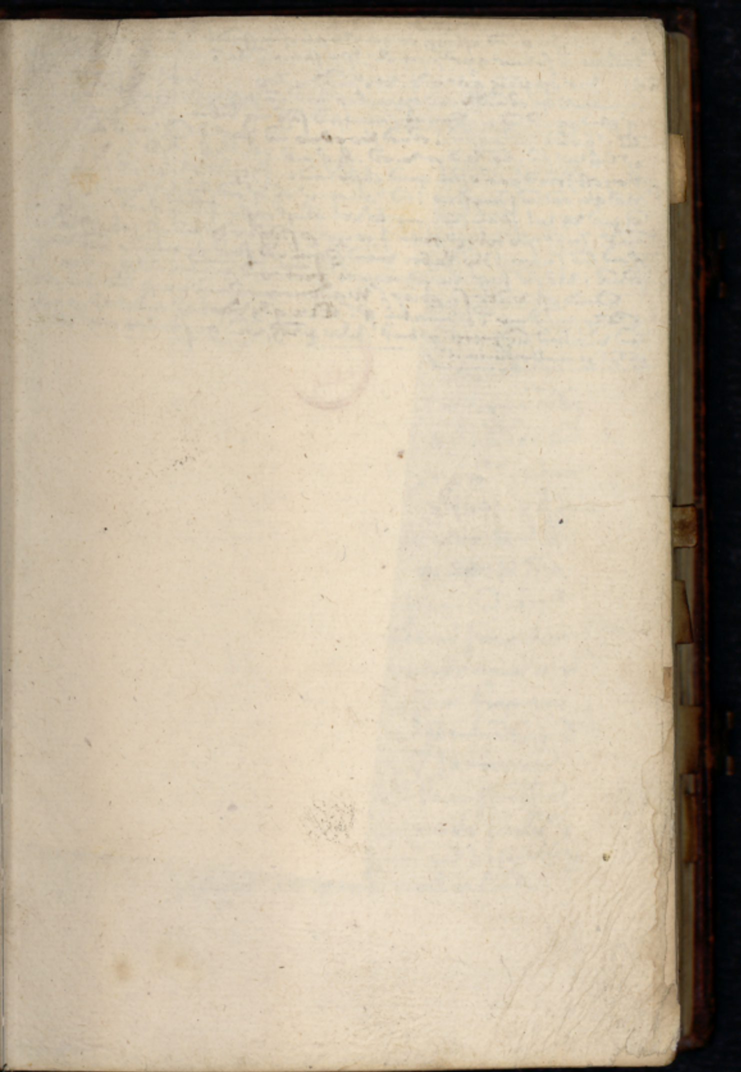
– 1158 3° De valore missarum 1497.

– 1090 Hain 5808 4° Dialogus de accedendo ad sacramentum 1497

– 1135 5° De assertionibus catholicis 1497.

– 1076 Pell. 2651 6° Sermones S[ancti] Bonaventurae 1495.

– 1166 7° Speculum aureum animae peccatricis (s. d.)



respiciens
Aug. distinguens esuriem corporalem ab esurie spirituali in sermone de eucharistia
tractat de sermone quod facit de isto sacramento in aliquibus breviariis
iop/ , hic est panis qui de celo descendit ut si quis manducaverit [illegible] multa sunt [illegible]
comedamus: et edunt vitam et nobis dare non possumus. Habe fidem [illegible]
qui istum panem non manducat / nec istum sanguinem bibet non habet vitam
in se. homines hic possunt: edunt [illegible] non possunt. Qui spiritu non manducat et
non bibit [illegible] non [illegible] est. [illegible] edunt
Non est ita de hac esca quam sumendo [illegible] temporalis [illegible] sumimus
Nam qui eam non sumpserit: non vivet, et [illegible] quicumque eam sumpserit vivet. fieri
potest ut vel senio vel morbo vel aliquo casu. [illegible] qui eam sumpserit mo
riatur. In hoc ergo [illegible] corpore et sanguine domini non est ita [illegible] et
qui eum non sumit / Non habet vitam et qui eum sumit habet vitam et hac utique
eterna. Nam sic patres manducaverunt [illegible] manna de celo et mortui sunt
Quid est quod dicitur? Manducaverunt manna et mortui sunt
Quare manducaverunt et mortui sunt? Quia quod videbant credebant. Quod
non videbant non intelligebant. Ideo patres nostri quia similes estis illis
[illegible] et multo plura etc.

Opusculum aureum anime peccatricis.



¶ Opusculū quod speculū aureū anime peccatricis inscribitur Incipit feliciter

v Anitas vanitatū ⁊ omīa vanitas/dixit eccleſi. quoniam vt ait egregius doctor sanctus gregorius Non est deo acceptabilius sacrificiū q̄ zelus id est amor animarū: ideo ex diuersis auctoritatib⁹ sanctorū doctorū ecclesie p̄ntem tractulū in vnū collegi:vt peccatrix anima deuicta per has sanctas auctoritates ⁊ āmonitiones ad vnū veritatis et iusticie lumē sicut ouis que p̄ierat ⁊ que multū errauit spū sancto inspirante diuinit⁹ reuocet et statū suū cognoscēs periculū errorē immundū tacta dolore intrinsecus ad deū se cōuertat:cōuersa penitentiā agat et tandē cum omībus sanctis vitā possideat eternā. Siquidem vt dicit crisost. nūc precipue illudit vanitas vanitatum ⁊ omīa vanitas. Hūc versum qui in deliciis ⁊ diuitiis versantur:in parietib⁹ oībus et in vestibus suis scribere deberēt in domo/in ianuis/ ⁊ in egressibus et ante oīa in cōscientiis suis. vt eū semp̄ pre oculis tenerēt et corde sentirent ⁊ quoniā multe sunt ymagines que decipiūt incautos:oportet hoc quotidie carmen salutare in prādiis/cenis ⁊ vnūquemq̄ cōuiuarū cuiusuis cetus cauere et proxīo libēter audire quia vanitas vanitatū et omīa vanitas omīa quippe pretereūt p̄ter amare deu3/⁊ illi soli seruire hec criso. Continet aūt p̄ns tractatulus septem capl̄a iuxta ferias ebdomate. vt peccatrix anima peccatis deturpata qualibet die sp̄ale capl̄m tanq̄ nouum speculum accipiat in quo faciem suā cōsideret Primū erit de vilitate et miseria hoīs:secūdū de

peccato in cõmuni: et quantũ per peccatũ incurri-
mus spiritualia detrimẽta siue dãna. terciũ de pe-
nitentia cito facienda quartũ de mũdo fugiendo et
odiendo. quintũ de caducis mũdi diuitiis et falsis
eius honoribus/potentiis et dignitatibus cõtemnen
dis. sextũ de morte semꝑ et vbiqꝫ timenda septimũ ꝛ
vltimuꝫ de gaudiis paradisi et penis inferni.

¶ Caplm pmũ de vilitate et miseria homis

Verba hieremie ꝓphete. Qua e de vulua ma
tris egressus sum vt viderem laborẽ ꝛ dolo
rem ꝛ vt consummarent in cõfusione dies mei. Si
talia loqtur de seipso quem sanctificauit deus ĩ vte
ro matris sue: qualia loquar de meipso quem ma-
ter mea genuit in pctõ et bernardus ait. Stude cog
noscere teipm quia multo laudabilior es si teipsum
cognoscis: q̄ si te neglecto cognoueris cursus sydeꝝ
vires herbarũ cõplexiones hoim anĩaliuꝫ naturas
ꝛ haberes oĩm terrestriũ sciam Attende ergo diligẽ
ter o homo quid fuisti ante ortũ/ et q̄d eris post ortũ
vsqꝫ ad occasum et quid eris post hanc vitam. ꝑfe-
cto fuisti spurcissimũ sperma et vilescenũ/cõceptuꝫ
in putredine carnis/in fetore libidinis/in feruore lu
xurie[et quod deteriꝰ est]in labe peccati. Sꝫ attẽde
quo cibo in vtero materno nutritꝰ sis. ꝑfecto sangui
ne menstruoso qui cessat in feĩa post cõceptuꝫ vt ex
eo nutriatur cõceptus in vtero quiqdem sanguis vt
fertur etiã et detestabilis tam immundus est vt eiꝰ
tactu fru ges nõ germinãt vt arescant arbusta mo-
riuntur herbe amittunt arbores fetus si canes inde
comederint in rabiem affrenãtur Postea plorãs et
vlulans traditus es huius mũdi exilio ad laborem
timorẽ et dolorẽ ꝛ qđ ğuiꝰ ad mortẽ formauit ğ dñs

de⁹ hoīez de limo terre q̄ terra ceteris īdignior ē ele
mentis planetas aūt ex igne fecit ꝛ stellas: flatus ꝛ
ventos ex aere et volucres piscez ex aqua. homīes
et iumenta fecit de terra considerās itaqꝫ aquatica:
te vilem inuenies considerās aerea: te viliorē cognos
ces. cognoscēs ignea: te vilissimū reputabis/ nec va
lebis te parificare celestibus nec audebis te preferre
terrenis. te cōparans iumētis te his similimū inue
nies cognoscēs ꝙ vn⁹ est hoīm et iumentoꝝ īteritus
ꝛ equalis vtriusqꝫ cōditio cū nil habeat āplius homo
iumēto de terra orta sunt/ ꝛ ī terrā pariter reuerten
tur quod ait sapientissim⁹ salomon Si ergo o homo
ꝙ̄tumcūqꝫ nobilis dicerꝭ ad hūc mundū venisti nec
memor es ꝙ̄ vilis origo tui forma fauor ppl'i feruor
iuuenilis opesqꝫ surripuere tibi hec. Noscere q̄d sit
homo si cupis stellā doctorū augustinū de hoc loq̄n
tem audito. Heu miser quid sum ego sum vas sterq̄
lini concha putredinis plen⁹ fetore ꝛ horrore cecus
paup̱ nudus plurimis necessitatibus subditus igno
rans ītroitum et exitū meū miser et mortalis cuius
dies sicut vmbra p̄tereūt cui⁹ vita sicut luna euane
scit sicut foliū in arbore crescit ꝛ statī marcescit sum
terra miserie filius ire/ vas aptū in cōtumeliā geni
tus per īmundiciā viuens ī miseria morit'r⁹ in an
gustia Item bernar. Quid aliud est homo ꝙ̄ sperma
fetidū saccus stercoꝝ cib⁹ vermiū si diligēter consi
deres q̄d per os ꝛ nares/ ceterosqꝫ corporis meatus
egrediat': vilius sterq̄liniū nunq̄ vidisti Et innocēs
papa. O vilis conditōis humane indignitas. Her
bas ꝛ arbores īuestiga ille de se ꝓducūt frondes flo
res et fruct⁹; et tu de te lendes pediculos ꝛ lūbricos
Ille de se fundūt vinū oleū et balsamum; ꝛ tu de te

sputũ vrinã et stercus: Ille de se spirãt sua uitatem
odoris: ꝛ tu de te reddis abhoīationē fetoris. Qualis
est arbor talis est fructus eiꝰ non enī pōt arbor ma
la bonos fructꝰ facere Quid aliud est hō ꝑm formã
nisi arbor euersa cuius radices sunt crines trūcus
est caput cū collo stipes ē pectꝰ cum ascellis: rami
sunt vlne cū tibiis. frōdes sunt digiti cum articulis
hō est foliū quod a vento rapit ꝛ stipula q̄ a sole sic
catur Vñ iob. Homo natꝰ de muliere breui viues tē
pore repletur multis miseriis: qui quasi flos egre/
ditur ꝛ cōterit et fugit velut vmbra ꝛ nūq̄ in eodē
statu ꝑmanet. Hinc et deus inq̄t ad hoīem gen. iii.
Quia puluis es et ī puluerē reuerteris Et iob. Dñe
memēto q꞉ sicut lutū feceris me ꝛ in puluerē redu/
ces me. qd ergo lutū supbis de quo puluis extolleris
vñ cinis gl'aris cuiꝰ cōceptio culpa est ꝛ nasci pena
labor vita mori necesse. Cur carnē tuā ꝓciosis rebꝰ
impiguas ꝛ adornas quā paucos post dies vermes
in sepulchro deuoraturi sunt aīam vero tuā nō or
nas bonis operibꝰ q̄ deo p̄ntanda est ꝛ angelis eius
in celis Quare aīaꝫ tuā vilipēdis ꝛ ei carnē ꝓponis
dñam ācillari: ꝛ ancillā domīari magna abusio est
O aīa habes īimicū domesticū amicū aduersariuꝫ
q̄ malū pro bono reddit ꝛ sub spē amicitie crudelior
existēs īimicus hic hostis. o caro tu infelix te misera
multū tñ tibi dilecta hāc cū pauisti īimicū cōtra te
erexisti hāc cū ornasti īimicū contra te armasti hāc
cū ferarū variis ꝛ ꝓciosis indumētis vestisti: oībus
celestibus indumentis te spoliasti Cōsidera te ꝛ at
tēde o hō pctōr qd eris pꝰ hanc vitā eris re vera ca
dauer miserū ꝛ putridū ꝛ cibus vermiū. inspice cor
pa corꝑ q̄ morte corꝑis hic exierit ꝛ nihil īuenies ī eis

nisi cinerē et vermē fetorē et horrorē quod tu es: illi fuerūt et quod ipsi sunt tu eris homīes fuerūt sicut tu comederūt/biberūt riserūt duxerūt in bonis dies suos et in pūcto ad inferna descenderūt hic caro eorum vermibus. et illic anīa eorum deputatur in igne donec cursu infelici trāsacti sempiternis inuoluātur īcen/diis qd profuit īanis glīa q̄ socii fuerunt ī viciis vna nāqꝫ pena īplicat quos vnus amor in crimine ligat. quid profuit illis breuis leticia/mūdi potētia carnis volūtas false diuitie/magna cōcupiscētia. vbi risus vbi iocus vbi iactantia vbi arrogātia de tanta leti/cia: quāta tristicia post tantillā voluptatē. tam grauis miseria de illa exultatione ceciderūt in grandē rui/nā et magna tormēta. qcquid illis accidit tibi accide re pt: qr hō es hō de humo/humus de limo/limus de terra/de terra venis et ī terrā reuerteris. qñ veniet morieris/sed īcertum ē quando quomodo vel vbi quo niā mors te vbiqꝫ expectat tu quoqꝫ si sapiēs fueris vbiqꝫ eam expectabis. De istis quippe mundi a/matoribus ait isidorus. Dilectissimi pensare debe/mus q̄ breuis est mundi felicitas quam modica est huius seculi gloria quam caduca. quam fragilis tem poralis potentia. dicat qui poterit vbi sunt reges/vbi sunt principes imperatores vbi rerum locuple/tes. vbi potentes seculi. vbi diuites mundi quasi vmbra transierunt/ et velut somnium euanuerunt queruntur et non sunt.

¶ Quid dicemus adhuc: reges obierunt et princi/pes mortui sunt. multi tamē putabant diu viuere et quasi nunq̄ a morte cadere de presenti vita. Certe non sic impii non sic. vos autē sicut homīes morie/mini et sicut vnus de principibus cadetis?

Sz de cōditione hoīs p⁹ mortē hec inq̄d bernardus Quid fetidius humano cadauere q̄d horribilius homine mortuo cui⁹ in vita erat gratissim⁹ amplexus fit in morte horribilissim⁹ aspectus Ideo subdit P⁹ hoīem vermis: post vermē fetor ꝛ horror. Quid ergo ꝓsunt diuitie: q̄d delitie: quid honores: diuitie nō liberāt a morte nec delicie a vermib⁹ nec honores a fetore Itē ad idē criso. alt. Quid ꝓfuit illis q̄ in luxuria corporis et p̄ntis vite voluptatibus vsq̧ ad vltimū diem ꝑmanserūt Intuere nūc sepulchra eorum vide si est aliq̄d iactantie vestigiū si aliqua diuitiaꝝ vel luxurie signa cognoueris req̄re nūc vbii vestes ꝛ ornamēta pulcherrima vbi nūc est spectaculoruꝫ voluptas vel assectarū turbe ꝛ cōuiuaꝝ cessit epulātia risus ioc⁹ ꝛ īmoderata atq̧ affrenata leticia quo abiit quo recessit vbi illa nūc: ꝛ vbi ipsi. q̄s finis vtrorūq̧: Intuere diligenter attende ꝓpius ad singulorum sepulchra: vides cineres solos ꝛ fetidos vermiū reliq̄as ꝛ recordare nūc carorū eē finē etiā si in leticia et deliciis etiā si in labore ꝛ continētia transegerunt hic vitā vtinā circa hec tria vigil meditatusq̧ verseris Sz ꝓch dolor īfelices quippe filii adā omissis veris ꝛ salutarib⁹ studiis caduca potius ꝛ transitoria q̄runt si tu charissime ruminās in corde vilitatem tuā ꝛ miseriā f̄m exteriorē hoīem sectare humilitatem fuge suꝑbiā sciēs ꝙ suꝑbia est signū quo dyabolus distinguit suos ab aliis. Unde iob. xlv. Ipe est rex suꝑ oēs filios suꝑbie vt dicit gregorius Crudelissimū reproborū signū suꝑbia electorū humilitas q̄d si q̄s hēat cognoscit sub quo rege sit vel militet sc; xp̄o vel dyabolo Un̄. isi. Anima superbi a deo dereliq̄tur: ꝛ sit demonū habitaculū eccle. Odi

bilis deo ꝛ hoībus supbia vt patet. Supbia enī lu-
ciferū de celo eiecit, adā de paradiso repulit pharao
nem ꝛ exercitū eius submersit saul de regno eiecit
nabugodonosor in bestiā transmutauit ꝑpter super
biā anthiochus vile mortuus est. herodes ab angelo
ꝑcussus.

¶ Ca. ii. de peccato in cōi: ꝛ quantū ꝑ peccatū in
currimus spiritualia detrimēta seu damna.

q Ui facit peccatū ā dyabolo est qui pecca
uit ab initio Scribit enī. i. iohānis iii. ca.
Peccatū est onus qd celū nō sustinet nec
terra vltimo sustinebit sꝫ descendet ad infernū cuꝫ
factore suo. Et sciendū ꝫm augustinū ꝙ omne dictū
factū vel concupitū contra legē dei est peccatū qd
debet multū q̄ saluari cupit cū summa diligētia vi-
tare. Et hoc ꝑcipue ꝑpter tria. Primo qꝛ deo displi
cet summe. Scdo qꝛ demonibꝰ valde placet. Ter-
cio quia homini valde nocet Dixi tibi primo o homo
ꝙ debes vitare cū summa diligentia omne peccatū
qꝛ deo creatori tuo summe displicet ꝛ ad hoc debes
cogitare q̄d deus fecerit ꝑpter odium peccati Ipse
q̄ppe ꝑpter peccatū fere dissipauit omnia opa sua
scꝫ totum mundū per diluuiū vt habet᷑ geñ. vii. Alii
aūt reges ꝛ potentes in preiudiciū inimicorū suorū
depopulant᷑ terras eoꝝ deꝰ aūt dissipauit terrā pro
priā quia peccatū intrauerat terrā suā. Item deus
non solū hꝫ odio peccatū ipm verūetiā quicq̄d pecca
tū tangit Alii aūt homines ꝑpter vinū corruptum
nō proiiciūt in mare vasa aurea vel argentea sꝫ ser
uant vasa et fundūt vinū, deus vero nō mō peccatū
sꝫ etiā vasa peccati creaturas rōnales scꝫ aīas ad
ymaginē suam factas et cuꝫ suo precioso sanguine

redēptas in odiū pctī ꝓiiciet in oceanis īferni. ideo
dr̄ sapi.ix. Odio sunt deo ipius ⁊ īpietas eius. vñ
deus nō hꝫ tam bonū amicū nec in celo nec ī terra
quē non haberet odio vsqꝫ ad mortē si ī eo reperiret
vnum peccatū mortale. vnde petrus licet ardenti⁹
amaret xp̄m ceteris apostolis: tñ christus eum con
demnasset si decessisset ī pctō trine negationis. Se-
cundo quantū deus odiat peccatū ostenditur quod
ꝓpter peccata mūdi suū vnigenitū īnocentē interfe
cit quod testatur ysaias.liii. dicēs Propter scelus
populi ꝑcussi eū ipsemet nēpe dei filius vt peccatū
īterficeret ⁊ occideret tradidit in mortē anīam suā
vt dicitur ysaie.li. Nullus autē inuenit̄ q̄ tantū odi
at īimicū suum quod in odio eius vellet interficere
vnigenitū ꝓpꝛium Tercio hoc idē oñditur qꝛ deus ꝑ
secut⁹ est peccatū ab īitio ī tantū qđ ꝓiecit eū de celo
⁊ videns ꝙ remanserat in terra scꝫ ī mundo ipē in
ꝓpria ꝑsona descendit in mūdum vt de ipō fugaret
peccatū ⁊ tandē ī die iudicii ꝓiiciet ⁊ cōcludet ipm
in īfernū Vñ michee vlti. Proiiciet in ꝓfundū ma
ris pctā nostra. Quarto ꝙ deus odiat sūme pecca-
tum pꝫ hac similitudīe qꝛ bona mater videt̄ multuꝫ
odire illud ꝓpter quod puerū suū poneret in cliba-
nū ardentē/⁊ nunꝙ eum īde traheret sic de⁹ ꝓpter
odium pctī filios suos quos tantū dilexit ꝙ ꝓ illis
mori voluit in ignē inextinguibilē ꝓiiciet si īuenerit
in eis peccatū mortale. Sic ergo o peccartix anīa
legisti quantū deus odio habet peccatū. tu ergo si
placere ei cupis: summe vites peccatū/⁊ in te nō ha
beat locū. mulier enī multuꝫ esset infidelis q̄ hoīem
cubaret in lecto suo quē vir suus odio haberet: et ꝑ
quē viro suo multa mala euenissent sic ergo pecca-

tū est qđ sūme odit xp̄s aīarū spōsus :z ꝓpter qđ sibi multa mala acciderūt z tandē ipa mors quare o charissime monitionē dauidis seqns inqt Cor mū dū crea ī me deus zc. Scđo debes sūma cū diligentia vitare peccatū maxime mortale q2 sūme dyabolo placet z ipm letificat qđ triplici signo reseratur Primo q2 ī nullo alio delectaṫ nā neqꝫ balneū altđ neqꝫ argentū/neqꝫ aurū q̄rit:sꝫ tantum aīas. Uñ gen̄.xiiii.in ꝑsona eius dr̄. Da michi aīas:cetera tolle tibi. Et grc. ibidē nichil se fecisse estimat:cum aīam non sentiat sicut eī rapax auis cor prede sic dyabolus homīs animam maxime cupit. Secundum signum quia dyabolus summe diligit peccatū ꝓpter eius assiduam temptationem et quia in perpetrando peccatum nunq̄ fatigatur nā sex milibus annis z amplius peccata incessanter perpetrauit nec fatigatur semper noua procurare ideo cum deꝰ eum iob primo interrogauit dicens. Unde venis? respondit. Circuiui terram z perambulaui eam Tantum enī occupatur in peccatis suggerendis: ꝙ nō licꝫ ei somnū cape:iuxta illud iob.iii. Qui me comedūt nō dormiūt Terciū signū ꝙ peccatū sūme dyabolū letificet:est qđ nūq̄ potuit satiari pctīs.nā īfinita milia hoīꝫ pctīs iā deuorauit:z tñ adhuc famelicus ē.z sicut leo rugiēs circuit querēs quē deuoret:vt dr̄.i.petri.v.z nō solū famelicꝰ sꝫ z sitibūdus.iob.abhorrescit fluuiꝰ z ñ mirabiṫ.z hꝫ fiduciā q2 īfluat iordanis ī os eiꝰ.i.in īfernū fluuiꝰ quē absorbet dyabolꝰ z nō miraṫ:sūt pctōres cuꝫ īpetu currētes ī os eiꝰ:quos sūme desiderat absorbere exēplū hr̄ in vitis patrū in capitulo demonū qualiter eorū vnꝰ laudatus z honoratus est a p̄ncipe demonum

⁊ in cathedra locatus quoniā fecerat fornicari vnū monachū quē .xliiii. annis vix traxerat ad peccatū Ergo anima peccatrix plora amare eo ꝙ tociēs letificasti cōtra te inimicos tuos scꝫ demones quotiēs peccasti mortaliter ⁊ de cetero ꝑ puram cōfessionem ⁊ dignā satisfactionem fac gaudere super te deū tuum ⁊ angelos ei⁹ Gaudiū est eī angelis dei suꝑ vno peccatore penitentiā agente lu. xv. Tercio debes sūmo studio vitare omne peccatum qꝛ tibi summe nocet nā primo per peccatū sepamur ab amore dei et efficimur ei⁹ inimici . ysaie. xix. Iniq̃tates nr̄e diuiserunt inter nos ⁊ deū ⁊ peccata nostra prohibuerūt faciē eius a nobis Unde quicūqꝫ sanctus in celo existens si peccaret statī decidet ⁊ dei amicitia ad deū dissolueretur Unde augustin⁹. Qui peccat in amicum verissimū ⁊ fidelissimū: dicit̄ vituperabilis qui vero peccat in deū potentissimū ⁊ patrē piissimum quō non erit vituperabilis et abhominabilis Quarto ꝑ peccatū obligatur pctōr ⁊ adiudicatur patibulo inferni ⁊ quia lex diuina non multū discrepat ab humana ideo omēs legalis decreti trāsgressores vel maiestatis regie cōtemptores id est omēs peccatores merent̄ interire suspendio scd̄m ꝙ figitur in esdra. .xiiii. ⁊ in decreto darii vbi dicit̄ sic. Et denunciet̄ vt q̄cunqꝫ transgressi fuerint aut quod ex hiis que scripta sunt quantū ad peccatū commissionis. aut spreuerint quantū ad peccatū omissionis ; accipiat̄ lignū de suis propriis id est de orto ꝓprie cōsciencie ibi enī crescit lignū quo peccator suspendit̄ et suspēdatur bona quoqꝫ sua ascribant̄ similiter enī redeūt ad gloriā regis celestis peccata reproborū sicut glīa bonorū Ecce charissime ꝙ lex humana corporaliter

facit hoc spūaliter lex diuina Idem fere legitꝛ hester vii. suspendite amā. intelligitꝛ iniquꝰ ꝛ per hūc pec catoꝛ quē intelligitꝛ rex celestis iubebit suspēdi ī pati bulo inferni si eū ī peccato mortali īuenerit Quīto enī peccatū spoliat hominē omni bono gratie in pn̄ ti et glorie in futuro ꝓuer. xiiii. Miseros facit ho/ mines peccatū est enī pctōꝛ pauꝑ quia nihil habet immo per peccatū mortale seipm̄ amisit ꝛ in ſuitu tem dyaboli transiuit pauperioꝛ quia nichil potest lucrari eo ꝙ oꝑa meritoria vel deo gratia in tali sta tu facere non pōt/sꝫ ꝛ pauꝑrimus quia nichil pōt ei dari. nam bona facta pro ipō non ꝓsunt ei ad sa/ lutem qꝛ non viuit nisi quo ad corpꝰ. vn̄ dicit boe/ cius. li. iiii. de cōsola. hō prauꝰ non est homo nisi si cut homo mortuus. hō enī per peccatū seꝑatur a lu mine vniformi et excecatꝛ atqꝫ obtenebratꝛ. sopho. i. Ambulabūt vt ceci qui dn̄o peccauerunt. ꝛ in ps̄. Nescierūt neqꝫ intellexerunt qui in tenebris ābulāt ꝛ hiere. Deprimitꝛ plane aīa per peccatū polluta interius ne valeat suspicere superius hoc peccatum est sicut putredo in pomo sicut enī putredo in pomo aufert valorē colorē et odorē. odorē fame: valorē glīe colorē forme: ꝛ saporē gratie sic putredo est omē pec catū nam de eo dicitꝛ. ysaie. xv. Qui facit illud luto vilioꝛ est via eius ꝛ aug. ait. Tollerabilis canis pu tridus fetet hoībus ꝙ anima peccatrix: ideo in quo dam ſmone: verba ait. qbus quendā rubꝛicū a pec cato retraxit Quid prodest plena archa si īanis est cōscientia bona vis habere/ꝛ bonus esse nō vis nō potes erubescere cum domus tua plena est bonis et tu malis quid enim est quod velis malū habere dic michi nihil omīno non vxorē non filiū non seruum

non ãcillam nõ tunicã postremo non caligã ꝛ tñ vis hr̃e malã vitã Rogo te ꝑpone vitã tue calige omĩa q̃ circũiacent oculis tuis eligãtia ꝛ pulchra tibi cara sũt: ꝛ tu ẽ ipi vilis ꝛ fetid⁹ es Si possent ẽ rñdere bo na tua qb⁹ plena ẽ dom⁹ tua nõne clamarẽt sic. tu bona nr̃a vis hr̃e sic ꝛ nos volum⁹ dñꝫ bonũ hr̃e tã ta voce ĩuocat dñm deũ ꝯ te Ecce tãta bona dedisti huic ꝛ ipe malus q̃d ꝓdest enĩ ei qđ hꝫ qñ euꝫ q̃ oĩa dedit non hꝫ. Sexto ꝑ peccatũ nascit̃ bestialis. Vñ boecius quarto de cõsolatõe phĩe Homo ꝓbus ꝓbi tate decerta ĩ beluã cõuertitur. ꝛ philosophus ĩ ethi cis dicit. ꝙ est peioꝛ q̃ꝫ bestia: q̃bus cõcoꝛdat dauid dicẽs. Homo cum ĩ honoꝛe esset. i. ĩ gr̃a gratũ faciẽ te: non ĩtellexit compatus est iumentis ĩsipiẽtibus ꝛ similis factus est illis. Septimo ꝛ vltimo ex pec cato nascit̃ dyaboli seruilis filialitas vñ. i. ioh. iii. Qui facit peccatũ a dyabolo est. Pro his oĩbus o ĩfelix peccatoꝛ miserere aĩe tue/ ꝛ noli pecãtuꝫ ĩdu cere sup eam, sed que legisti tanta mala/ offensam videlicet dei leticiã ĩimici/ ꝛ damnũ ꝓpꝛium memo rare/ agnosce igit̃ o homo q̃ꝫ nobilis est amica tua ꝛ q̃ꝫ grauia fuerunt illa vulnera eius ꝑ q̃bus ne cesse fuit illũ dñm vulnerari: si non eẽnt hec ad moꝛ tem eternã nunq̃ꝫ ꝓ coꝛũ remedio dei filius moꝛtu⁹ esset noli ergo vilipendere aĩe tue passionẽ: cui a tã ta maiestate tantã vides exhiberi cõpassionẽ: fudit ipe lachꝛymas pꝛo te: laua ꝛ tu ꝑ singulas noctes lectum tuũ compũctione ꝛ lachꝛymarũ assiduitate fudit ipe sanguinẽ suum pꝛo te: funde ꝛ tu tuũ quo tidiana coꝛdis afflictione noli attendere q̃d caro ve lit sed quid spiritus poscit nam vt dicit greg. Unde caro ad tempus suauiter viuit inde spiritus interꝛ/

num cruciatur et quo plus caro punitur in hac vita tanto plus gaudebit in futura. Augu. Voluntate nunc postponamus pro christo quandoque dimittenda ne quod absit pro transitoriis amittamus eterna si eni tibi diceretur carnis voluptatibus fruere sicut placet ea tamen conditione quod postea tibi oculi eruentur seu quod omne solatium tollatur tibi toto tempore vite tue et quod in fame in siti et in omni cruciatu et miseria viuas nunquam tale bonu habere te vere suspiceres. et quid tota hec vita vbi nec mensis est nec vnius dei vel hore spacium ad illius eterne infelicitatis inferni comparationem cui neque finis est neque pena similis inuenitur. hec augustinus.

Ca. iii. de penitentia cito facienda.

q Ui non accipit cruce et sequitur me no est me dignus Math. xiiii. per hanc crucem penitentia designatur qua de necessitate quilibet peccator debet suscipere et perseueranter tolerare si in eterna beatitudine cum christo cupit regnare Unde hiero. in epla ad susannam Necessaria est pnia que aut equat crimina aut certe excedat. Et augus. quisquis desiderat saluari, quicquid post purum baptismu traxit oportet quod abluat salte lachrimis meritis. Sed forte dices durus e hic sermo no possum mundu spernere, et carne meam odio habere et castigare. Audi non mea sed gloriosi hieronimi responsione super hoc. Impossibile est ait, vt quis presentibus et futuris fruatur bonis vt hic ventrem ibi mentem impleat. vt de delitiis ad delitias transeat. vt in vtroque seculo videlicet in celo et in terra appareat gloriosus

Quã hieronimi sniam cõfirmat beat⁹ gregoꝛ dicẽs Multi cupiunt euolare de iusticia exilii pñtis vite ad gaudia paradisi. sed nolũt carere oblectamentis mũdi. vocat eos gr̃a christi. s; reuocat eos cõcupiscẽtia seculi cupiunt moꝛi moꝛte iustoꝝ sed nolũt viuere vita coꝝ ⁊ hi incternũ peribunt quia opera illorum sequuntur illos Item ber. Austeritas cõuersationis beati iohannis baptiste peccatoꝛibus delicio sis durus est nũcius eterne moꝛtis Quid enĩ irrõnales fere reptilia terre insanim⁹: cũ ille quo inter natos mulierũ nemo surrexit maioꝛ: innocentissimum coꝛpus suũ sic afflixit et nos indui p̱ciosis vestib⁹ festiam⁹ ⁊ splẽdide/laute/delicateq; epulari: nõ sic ĩpti non sic itur ad astra. deniq; recoꝛdare parabole vel hystorie de diuite q̃ dominus fuit tantarũ opu; qui purpura indutus ⁊ bisso vnã guttã aque nõ potuit obtinere p̱ sue refrigerio lingue cum ess; in ardoꝛum necessitate constitutus. Hec recoꝛdare amice mi et age penitentiã dũ tẽpus est Nam[vt inq̃t grego. Deus ⁊ si pnĩe tantã veniã spospõderit peccanti tñ crastinũ diem non p̱misit Pnĩa igit̃ erit p̃terita mala deplangere: ⁊ plangenda iterũ non cõmittere ⁊ p̱positũ cõmittendi nõ habere. Unde augustinus in suis soliloquiis. Inanis est pnĩa quã sequẽs culpa coinq̃nat Nichil p̱sunt lamẽta si replicãtur pctã Nichil valet a malis venia; poscere ⁊ mala denuo iterare S; p̱ ãplioꝛi declaratione nota q̓ tre; sunt partes integrales pnĩe sc; coꝛdis contritio/oꝛis confessio ⁊ opis satisfactio Quoniã eĩ deũ tribus modis offendim⁹ delectatione cogitationis impꝛudẽtia locutionis ⁊ supbia operis ⁊ q꞉ cõtraria cõtrariis curãtur tribus modis oppositis satisfacimus delecta

tioni cogitationis opponēdo contritionē imprudentie locutionis: confessionē superbie operis ⁊ opponendo satisfactionē. De contritione aūt primo videam⁹ Vñ contritio est dolor pro pctīs voluntarie assumpt⁹ cū pposito abstinēdi cōfitendi et satisfaciēdi Et vt dicit bern̄. triplex dꝫ esse dolor iste. acer acrior ⁊ acerrim⁹ Acer dꝫ eē q2 dominū deū nostrū ⁊ creatorē oīꝫ offendimus. Acrior: q2 patrē nostrū celestē qui nos multipliciter pascit impugnam⁹. et in hoc peiores canib⁹ sumus qui pascentes se diligūt et sequūtur. Acerrimus q2 redemptorē nostrum qui nos redemit pro℗o sanguine et a peccatorū vinculis liberauit ⁊ a credulitate demonū ⁊ acerbitate gehenne eripuit quantū in nobis est iterum crucifigimus. Sed et de tribus debemus dolere. s. de cōmisso peccato/ de bono omisso ⁊ de amisso tp̄e. De virtute et qualitate hmōi contritionis: sic ait aug. Plus valet cordis contritio q̄ toti⁹ mundi pegrinatio. Item q̄dam glosa super psalmū ad dn̄m cum tribularer: nescit dn̄s differre quē compunctū corde sibi senserit supplicare. Et criso. Sola ē compunctio que facit animaꝫ horrescere purpuram desiderare celicium amare lachrimas fugere risum Item nichil conglutinat et vnit deo vt lachrime penitentis. Contra vero vt ait aug. Acriores dyaboli dolores non infingimus: q̄ cum plagas peccatorꝫ nostrorum confitendo et penitendo sanamus. Sed heu cum tanta bona per pniam consequamur. pauci tamen penitentiā agunt. De quo dn̄s conq̄ritur dicēs per hieremiā: Nemo quod bonū est loquitur nullus est q̄ agat pniam super peccato dicens quid feci. Secundum videlꝫ confessio solet describi sic quod est le

gittima coram sacerdote peccatorũ declaratio: Unde ethimoligisatur confessio quasi similis vel ex toto vel vndiqꝫ fassio. Nam vere confitetur q̄ totum fatet̃. vel vt dicit isidorus. lib ethimol̃. Confessio est p quam latens morbus aĩe sub spe venie consequende in dei laudē apitur. De cuius virtute inq̄t ābrosi⁹ sup p̄o. Beati immaculati. Cessat vindicta diuina si confes-sio precurrat humana Et cassidiorus. super psal. Confiteantur tibi populi deus. Illis non iudex: sed aduocatus est xp̄s q̄ se ꝓp̄a confessione dānarunt Et leo papa. Non remanet iudicio condēnanduꝫ fuit in confessione purgatum. Et augu. in li. de penitentia. Confessio est salus aĩarū dissipatrix viciorū restau ratrix virtutum oppugnatrix demonū Quid plura Obstruit os inferni portas apperit ꝑadisi. Pro his omnibus charissime iuxta cōsiliū ysaie. dic tuas iniq̄tates vt iustificeris. inicium iusticie confessio pecca torum. Oportet eī te confiteri omĩa peccata tua quo rum memoriā habes integre vni sacerdoti/ de his te absoluendi potestatem habenti ita ꝙ non vnā parteꝫ tantum duorum peccatorū vni sacerdoti dicas: ꝛ alter alteri. q: neuter sacerdos posset tibi sic confitenti dare remedium. Ideo dicit ber. Qui confessionē suā diuersis confessoribus diuidit: venia caret. execranda namqꝫ fictio est peccatū diuidere ꝛ superficietenus ra dere et non intrinsecus eradicare. et tales recipiunt excommunicationem pro absolutione. maledictioneꝫ ꝓ benedictione: talis namqꝫ diuisio confessionis fit se pius p ypocrisim: q: grauia peccata dicunt ignotis sacerdotibus ꝛ illi cum quo sepius versantur leuiora narrant. De q̄bus dicit augu. et ponitur in decretis Qui confessioneꝫ non diuidit laudandus non est q̄d

vni celat alteri reuelat quod est ipsum laudare ꝛ ad ypocrisim tendere. Satisfactionē quā aug. diffinit discutiamus tanꝙ penitentie terciam partem inquit enim. Satisfactio est peccatorū causas excidere et eorum suggestionibus additū non indulgere. nam vt dicit gregorius nequaꝙ satisfaciam⁹ si ab iniq̄tate cessamus nisi voluntates quas diligimus cum econtrario oppositis lamentis insequamur Et vt dicit criso. Qualis precessit offensio talis debet insequi reconsiliatio. tanto pronus ad lamēta quanto fuisti pronus ad culpam qualis fuerit tibi ad peccandum intentio talis sit ad penitendum deuotio grauia peccata grauia lamenta desiderant qꝛ vt ait eusebius eps. Non leui contritione agendum ē vt debita illa redimantur q̄bus mors eterna debeṫ nec pauca op⁹ est satisfactione pro malis illis ꝑpter q̄ paratus est eternus ignis. Sed heu multi fatigantur in hac vita satisfactionis retro aspiciunt cum vxore loth.
Contra quos bernardus in quodam sermone ait. Qui perfecte senserint onus peccati ꝛ anime lesionē ille aut parum senserit aut omnino non senserit corporis penam nec reputabit laborem quo peccata nouerit deleri preterita caueri futura. Et augu. super psal. l. Sunt multi quos peccare non pudet agere penitentiam puderet. O incredulis insania de vulnere non erubescis nonne vulnus fetidum et putridum est. confuge ergo ad medicum age penitentiā dic Iniquitatem meā ego cognosco et peccatū meū contra me est semper. Tibi soli peccaui quia tu solus sine peccato es. Consistit autem satisfactio in tribus in oratione, elemosina, ꝛ ieiunio. Ut iste ternarius numerr⁹ contra illud nepharium diabolicū

apponatur oratio contra supbiam: ieiunium contra carnis concupiscentiā elemosina contra auariciam vel sic. Omne peccatū vel in deū committitur et contra hoc ordinatur oratio vel in pximum et cōtra hoc ordinatur elemosina: vel in nos ipsos: et contra hoc ordinatur ieiunium. Et pp hoc ampliorē satisfactionis declarationem modicum de elemosina tangam. dicit nempe ab elemon. quod est misericordia et sina quod est mandatū: quasi mandatum misericordie et sic scribendū est p e. Solet etiā scribi p y. et tunc dicitur quasi mandatū dei. Ipse enī ppo ore eam mandauit fieri. Unde hieremias. Date elemosinas et ecce omnia sunt munda vobis. vel aliter elemosina dicit ab ely quod est deus et moys aqua quasi aqua dei. sicut enim aqua extinguit ignem: sic elemosina peccatum hec catholicon. Sunt autem tria pcipue q̄ nos ad elemosinam et opa pia debent puocare. Primum q̄a misericordia redimit culpam. puerb. xvi. Misericordia et veritate redimitur iniquitas. Et danielis iiii. dicitur q mulier q̄ congregauit in domo sua vasa vacua non pauca parum olei quod habuit in omnia vasa dimisit et sic creuit oleum p quod mulier a creditore liberatur. Uasa vacua sunt pauperes quos in domo debemus congregare isaye. lviii. Egenos vagosq induc in domū tuam. parum aūt olei p oīa vasa distribuit iuxta illō thob. iiii. Si exiguū tibi fuerit exiguū libenter imptiri stude. tunc oleum misericordie crescit et p meritum et gratiam anima peccatrix creditori deo de peccatis suis satisfacit. Secundo elemosina temporalia bona multiplicat. Unde grego. in dyalogo. Terrene substantie p hoc q paupibus distribuuntur multiplicantur. Exemplū habemus

iii. regū. xvii. in vidua q̄ helyam pauit cui ꝓpter hoc
dn̄s farinā ⁊ oleū multiplicauit ꝑ quod datur intel-
ligi ꝙ pauperes magis pascunt elemosinarios quā
econtra Tercio elemosina siue opus misericordie in
morte elemosinariū custodit et animā eius cū clari-
tate ad regnū celorum ꝑducit. Unde dicit ambrosius
Sola misericordia comes est defunctorum. O quam
bonus ꝙ necessarius morienti comes elemosina: no
li ergo talem famulum dimittere vel talem aduocatū
post tergum relinquere sicut illi q̄ res suas amare reti
nentes nichil in vita sua ꝑ manus ꝓprias paupibus
distribuunt. similes illi q̄ post tergum vult portare
lucernā cum dicit ecclesiasticus amico tuo. i. xp̄o vel
anime tue vel pauperi: ne dicas vade et reuertere: et
cras dabo tibi cum statim possis dare. vnde sciendū
qn̄ diues a quo petitur elemosina debet considerare
tria. Primo q̄s eam petit: q̄a ipsemet dn̄s deus q̄ tan
tum dilexit paupes ꝙ quicquid paupi feceris ꝓp a-
morem suum reputat sibi factum. Math. iii. qd̄ vni
ex minimis fecistis michi fecistis. petit ergo elemosi-
nam ꝑ pauperem suum dominus a quo diues in ora
tione quotidiana petit regnum ideo cū paupi negat
elemosinam diues: timere debet ꝙ deus non exaudiat
eum cum petit ab eo regnū celorum. dicit enī puer.
xxi. Qui obdurat aurē ad clamorē pauperis ⁊ ipse
clamabit et non audietur. Secundo debet diues con
siderare quid petit deus qn̄ elemosinā in suis paupi-
bus petit. petit vtiqꝫ non nostrum sꝫ suum: et ideo in-
gratus est valde deo qui pauperi negat necessariam
elemosinam: cum de cibis dei habeat abundanter et
hoc considerauit dauid q̄ p̄mo paralipo. xxix. dixit.
Tua sunt omnia domine et que de manu tua acce-

pximus debemus tibi. petit vera p pauperem suum deus non ad dandū sed ad mutuandum nec ad tri-plum sȝ ad centuplum vsuras. Unde dicit augu. O homo quid feneraris homini fenerare deo vsuras. et centuplum accipies et vitam eternam possidebis et idcirco nimis est ingratus q̄ ad tales vsuras non vult cōmodare deo. ad quales mutuares in deo vel sarraceno. Pro his omnibus charissime thesaurisa tibi pauperes. in celo tanto tanq̄ in tuto loco opera mīe faciendo. non ī terra. Cor auari est quasi fouea sine fundo et quo plus recipit plus cōcupiscit vt nū q̄ videatur impleta. Juxta illud eccle. vii. Auar⁹ nū q̄ implebitur pecunia. Attende q̄ cor sequtur thesau rum. ve autem illi qui in terra thesaurisat qui per sequens cor suum in terra tam periculose exultauit illic. ergo dicit criso. Congrega substantiam tuam vbi patriam tuam habes. qui enim collocat thesau-rum suum in terra non habet. quod speret. vt quid enim accipit in celo vbi nichil habet repositum Illō solum tuum reputa quod pauperibus erogasti Non enī sunt homīs bona que secum deferre non potest Et ambrosius. Nichil tm̄ cōmendatur q̄ miseratio charitatis Non memini me legisse mala morte mor tuum qui libenter exercuerit opera pietatis. Et leo papa. Ad dominū integros fructus premittit a quo nunq̄ pauper tristis recessit. Tanta est virtus mīe vt sine illa alie virtutes si sint. prodesse non possunt Quamuis enim quis fidelis sit humilis castus ⁊ so brius et maioribus aliis virtutibus p̄ditus. si tamē misericors non est misericordiam non inueniet.
Hec in fauorem pauperuȝ de virtutibus elemosine et operum misericordie dicta sufficiant. Nūc ad pro

positum reveamus. Qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Ita crux pnie cito assumenda est et in tpe iuuentutis qr tunc homini magis prodest et deo magis placet Juxta illud eccle.xii. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue. Item dicit idē. Fili ne tardes conuerti ad dominum. et ne differas de die in diem subita enim eius veniet ira et in tpe vindicte disperdet te. Sed cōtra hoc salubre sapientis consilium diabolus immittit homī nullam spem longioris vite dicens. Juuenis es: viues et facies pniam et ibis ad cōfessionem. Multi nimis credunt isti aduocato qr repromittunt sibi longuā vitam pponentes se in senectute emendare quos mors repentina rapit et damnantur. Vñ dicitur eccle.xxix. Repromissio neqssima multos pdit. Est ergo notandum q talis repromissio dyaboli longioris vite et in senectute penitendi neqꝫ est quia contra ius et rationem nequior: quia contra ipm peccatorem, sed neqssima quia contra dei bonitatem q sit neqꝫ et contra ius et rationem apparet tribus exemplis. Primum est qa qui haberet decem asinos et totum onus imponeret debiliori faceret contra iusticiam et rationem. sic ille qui totum onus pnie peccatorum que cōmisit ī quattuor etatibus adolescentia iuuentute virili etate et senectute vult soli senectuti imponere quando iam debilis est et non potest laborare. et tales merentur maledictionem. sicut dicitur zacharie primo.
Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et immolat debile domino. Sic ille qui fortitudinem sue etatis transiit, et debilitatem senectutis sue proponit immolare deo. ¶ Unde Jsidorus.

Qui tpᵉs congruū pñie perdit frustra ante dei ianuā cum pctibus venit. ¶ Scḋm exemplū est: q̄ non pos set leuare minus onus quādo multo fortior est et po tentior: et vellet illud leuare quādo multo maius esset ⁊ ipse debilior factus fuisset merito stultus ⁊ iniustꝰ reputaret̄ ⁊ sic est de illo qui onus peccatorū ⁊ pnīe qn̄ minus est et ipse fortior scʒ in iuuentute non vult portare et credit melius portare qn̄ onus erit augmē tatum et assimilat̄ isti stulto de quo in vitis patrū di citur ꝙ scindebat ligna/⁊ de illis faciebat sarcinā ⁊ postea tentabat leuare et cum videbat ꝙ non poterat de facili portare iterum scindebat alia lingua ⁊ ap ponebat ad sarcinā et postea tentabat et quanto plꝰ ponderabat tanto plus addebat. Sic faciūt peccatores quādo primo sumunt pondus peccatorū ⁊ pnīe sta tum deponunt et peccata peccatis addunt. Quia si cut grego. dicit Peccatū quod p pnīam non deletur mox suo pondere ad aliud trahit Tercium exemplū ille qui p totam vitā suam cū magnis custodibꝰ pa rat sibi domū vbi non intenderet morari vllo modo ⁊ quā optat et cupit ppetuo habitare destrueret p posse suo talis apte faceret contra rationē et merito stultꝰ ⁊ infamis deberet reputari. Sic etiā est pctōr q̄ vsq̧ ad mortē differt conuerti ipse enī p totam vitam suā parat domū suā in īferno: cum tamē nullo mō velit habitare. Ideo timeat sniam pauli dicentis. Qui fa cit contra conscientiā edificat ad gehennam. Scḋo ꝙ ista longioris vite promissio neqor sit contra ipm pec catorē apparet per duo exempla. Primū est: q̄a qui plus se diligeret infirmū q̄ sanū/seruū/q̄ liberū/ni chil habentē q̄ oīm bonorū participem talis iniquꝰ esset contra seipsum. Talis est peccator q̄ tardat age

re pniam qa plus diligit se esse in peccato qd est infir mitas spualis vel potius mors dicenda. Uel intan tum peccator impius est contra seipsum eo qp magis se diligit mortuū q̄ viuū seruū q̄ liberum maluz q̄ bonum. Unde dicit Joh. in sua canonica. Qui facit peccatū seruus est pctī. Et augu. Bonus homo etiā si seruit liber est malus homo etiā regnat si malus ē et seruus sz quot est peius tot dñorum quot vitiorum Scdm exemplū. Ille q̄ deberet magnā pecuniā ad vsuras q̄ cresceret quotidie nec possz psoluere et tamē tardaret q̄tum posset talis faceret contr aseipsum sic est in pposito morari in pctīs quantū debitū currit ad vsuras qz quanto diutius fuerit in pctō tanto pl9 soluet de pena. Apoca. xvi. Quantū se glorificauit ꝛ in delitiis fuit tantū date et tormentū ꝛ luctū. Tercio q̄ ista pmissio longioris vite sit nequissima qz cōtra dei bonitatem apparet per tria exempla. Primū qz si aliqs iuuenis dñm suū cui suire tenet et a quo oīa bona sua haberet per totam vitā suā impugnaret et inimico dñi sui seruiret et postea senio cōfectus ī fine vite sue vellet dño suo seruire et suū seruitiū ei offer ret iniqu9 contra dñm suum essz nec multuz tale ser uitium dño suo placeret sic est peccator qui peccādo offendit seruit inimico dyabolo in iuuentute et in sene ctute pponit seruire deo Scdm est si aliquis recepis set dona maxima a domino suo ad multiplicandum et lucrandum et lucrum quod ipse deberet habere su perflue expenderet et p nichilo daret in contentum domini ipse ageret et contra curalitatē dñi sui ingra tus esset. Sic est peccator q̄ corpus et aīam sensus aīe vires corporis tpalia bona spacium vite ꝛ alia multa et magna beneficia recepit a deo ꝛ omīa ista

expendit in contumeliam creatoris peccando multi plicitur apteqꝫ faciendo contra bonitatem dei De ani ma quippe que tradita est nobis a deo quasi thesau rus preciosus sic dicit grego. Ue michi in talentum mihi traditum in animam meam negligenter serua uero que precioso sanguine agni incōtaminati app̄ ciatur. De tempore dicit idem greg. Non est tempus tibi impensum quod non a te exigetur qualiter expē sum fuerit. Tercium exemplum est. Si est aliquis seruus dispensator bonorum alicuius domini ꝙ bonū panem et bonum vinum et meliora cibaria daret ex traneis ⁊ inimicis dn̄i sui et domino suo daret d̄ pa ne corrupto et de furfure ad comedendū ⁊ etiam de putridis carnibus et piscibus daret quoqꝫ et ad po tandum de vini sui fecibus ipse agere t et cōtra dn̄m suum sic est peccator illud quod pulchrius est ⁊ me lius est de vita sua. i. iuuentatem et fortitudinem suā dat mundo et diabolo ꝙ sunt inimici xp̄i ⁊ quod pei9 est nouissimum vite sue ꝓponit deo suo dari. Nō sic faciebat dauid cum dicebat fortitudinem meā ad te custodiam id est ad seruiendum tibi. Et eccl'. ait. No li afferre dn̄o fecis senectutis: sꝫ vinum libaminum floride iuuentutis. Et de peccatoribus penitentiam differentibus hec ait grego. Satis alien9 est a fide ꝙ ad agendum penitentiam tp̄s senectutis expectat cū nullum diem vite sue in sua habeat potestate. Jcirco iuxta consilium isidori. Festinare debet vnusqꝫqꝫ ad deum penitendo dum potest ñ dū potest noluerit om nino cum voluerit tarde non possit Jgitur festina ad penitentiam charissime ne tardaueris vt nō cum fa tuis virginibus finaliter excludaris.

Capittulum. iiii.

¶ De contemptu et odio mundi.

Nolite diligere mundũ neq̧ ea que ĩ mũ-
do sunt. Si quis diligit mundum non ẽ
charitas dei in eo. Et mundus transit et
concupiscẽtia eius prima io. I. Et hec ver
ba ptractans btũs aug. ait. Quid vis vtrum amare
temporalia ꝛ transire cum tempore. an mundũ non
amare et ineternum viuere cum deo. amas seculuȝ
absorbebit te. amatores suos vocare nouit non por
tare mundus nempe quasi excõicatus est qꝛ sicut ꝓ
excõicato non oratur in ecclesia sic nec christus orat
pro mundo q̃ tamen pro suis crucifixoribus orauit
ꝙ stultum est etiam tali dño seruire qui in fine ser-
uum nudum et sine mercede eiicere consueuit sicut
facit mundus. Unde loquitur ad soldanum rex ba
bilonie infirmaret̃ vsq̧ ad mortem et sciret sibi mor
tem imminere signiferum suum vocauit dicens ei.
Tu soles ferre vexilla mea ad bella fer nũc mortis
mee vexillũ scilicet hoc panniculum per totam da-
mascum dicens. ecce oriẽtis rex moriens non fert
secum nisi hoc vile panniculum. Simile fere legit̃
ꝙ quidam rex Lothoringie iuuenis cum esset in ex
emis restrpiciens sua palatia et domos suas dixit.
pluribus audientibus O domine iesu quantum cõtẽ
nendus est mundus iste. ecce tot habui palatia ꝛ ho
spicia nescio quo debeã hac nocte ire vel qui debeat
me hospicio suscipere Relinque ergo o pec
cator diuum tuum id est hunc mundum antequam
in tanta paupertate relinquaris ab eo.

Jacobi primo. Qui amicus est huis mundi dei ini-
micus constituitur. Et gre. Tanto deo quisest ꝓxi
mus quãto ab amore mundi est alienus. Ad quod si

gnificandum xp̄us nudus extra ciuitatē pati voluit et crucifigi vt ostenderet sibi nihil esse cōe cum mundo et ꝙ quicunqꝫ voluerit sequi passionis fructuꝫ debet exire mundum saltem ꝑ affectum ⁊ mundanam cōuersationem Unde dixit dominus hieremie. Fugite de babilonia et saluet vnusquisqꝫ animam suam Babilon ſm hiero. interp̄tatur domus confusionis ⁊ figant hunc mundum in quo iam vbiqꝫ confusio regnat tam in clero q̄ꝫ in populo. tam in religiosis quā in secularibus tam in senib⁹ quaꝫ in iuuenib⁹/ tam in viris q̄ꝫ in mulieribus: ita vt merito dicat iohānes in canonica sua Totus mundus in maligno posit⁹ est. Et idcirco consulit bern. fugiendum eē ad vitam religiosam dicens. Fugite de medio babilonis: id est de seculo ⁊ saluate animas vestras. conuolate ad vrbes refugii. i. ad vitam religiosam vbi possitis de p̄teritis agere penitentiam et futuram gloriam fiducialiter postulare. non vos pn̄ie austeritas deterreat: q̄a non sunt condigne passiones huius tp̄is ad p̄teritaꝫ culpam q̄ remittitur/ ⁊ ad futuram gloriam q̄ ꝓmittitur. Sciendum ꝙ mūdum debemus fugere ꝓpter quattuor. Primo enī solent sapientes recedere a loco īfecto pestilentia vel fetore. et maxime q̄n vel egros se sentiūt vel egrotaturos se agnoscūt Talis ē mūd⁹ q̄ tot mala peccantium habet. videmus enim tot fetores īficientes animam nostram quos recipimus idcirco cum peccatū sit moribus contagiosus fugiēda est societas malorum: q: non est tutum sanis: cū leprosis habitare. Et eccle. xiii. dicitur Qui tetigerit picem inq̄nabitur ab ea et q̄ cōicauerit cum sup̄bo idu et sup̄biam. Et hiero. Certe nichil tam nocet hoībus q̄ꝫ mala societas talis enim efficitur homo quali socie

tate ꝑfruitur nunquā cum magno, lupus habitat vir castus societatem luxuriosi aufugit plusq̄ impossibi le puto virum diutius in bonis ꝑmanere q̄ opibus malorū assidua conuersatione vtitur. Uociferat psal mista. Cum sancto sctūs eris: cum ꝑuerso ꝑuerteris ⁊ cū viro electo electus eris. sicut enim nocet mala conuersatio: ita ꝓdest bona. nichil pōt compari huic thesauro q̄ bonam inuenit societatem. vitam inuenit diutius affluit. ⁊ vt certe vere dicam: raro homo bo nus vel malus efficitur nisi ob societatis causā pueri enim cor tanq̄ tabula in qua nichil depictum est for te dicitur. Jllud ergo quod a societate recipit vsq̄ ad senectam recipit siue bonum [ait hiero.] siue malum Debemus ergo nos elongare a mundo malo propter mali vicini molestiam. nullus autem vicinus ita p̄t nocere sicut vicinitas peccatorū quorū mund⁹ plen⁹ est. Secundo solent sapientes recedere a locis in q̄b⁹ timent se tradi in manibus inimicorū suorum quod facit mūdus ꝓpter quod sibi congruit illud iude tra ditoris. Quemcunq̄ osculatus fuero ip̄e est: tenete eū que verba dicit mundus demonibus nam qd mun dus osculatur in pñti. id est exaltat honorib⁹ hostib⁹ eius. s. demonibus tradit. Unde hiero. Signum ma nifeste damnationis est in hoc mundo sua beneplaci ta assequi et a mundo diligi: errat in via qui ꝑ diui tias et delicias festinat ire. hec hieronim⁹. Tercio so lent sapientes se elongare ab aliquo loco ꝓꝓ aliquod periculum. mundus autem locus est periculosissim⁹ qui mare dicitur. Unde psalmista. Hoc mare ma gnum et spaciosum nauibus. periculum huius mun di siue maris [iuxta verbum bern̄] ꝓbat transeuntiū raritas et pereuntium multitudo. Jn mari marsilie

de quattuor nauibus vix exit vna In huius mundi mari de quattuor animabus vix saluatur vna quasi enim locus diluuii est mundus iste vbi pauci respectu pereuntium saluantur. mundus est sicut fornax babilonica igne infernali succensa. ideo valde timendum est homini in eo quod ad sibilum vnius verbi accenditur igne ire ad vnius mulieris aspectum igne luxurie ad aspectum vnius rei preciose igne concupiscentie. Quarto elongat se homo diffidatus ab aliquo propter inimici capitalis timorem. Inimicus noster capitalis est diabolus princeps mundi qui mortem nostram minatur a quo nos elongamus dum mundum deserimus. Eccle. ix. Longe esto ab hoie ptatem hnte occidendi. homo iste est diabolus qui sic dicitur quia ab homine deuincitur Math. xiiii. Inimicus homo facit propterea sciendum est quod aliter non pot perfecte vinci mundus nisi p exitum ab eo. Unde legitur in vitis patrum quod beatus acrimus adhuc in palacio iperatorum exsis rogauit deum dicens Domine obsecro dirige me ad salutem et venit vox dicens ei. Acrime fuge homies et saluaberis. ipse autem statim ad monachalem venit vitam Ite deum orauit dicens. dne dirige me ad salutez et vox iterum dixit. acrime fuge vince, tace, quiesce. Hec enim sunt radices non peccandi. Nam in fuga vincitur concupiscentia carnis. silentio superbia vite. quiete desideriorum auaricia. Idem isidorus ad contemptum mundi nos exortans ait. Si vis ee quietus nichil seculi appetas abiice abs te quicquid bonum propositum impedire poterit esto mortuus mundo et mundus tibi. mundi gloriam tanquam mortuus non aspicias viues contente quod post mortem no

poteris habere: De huius mundi vicia di it hieroni. O vita mundi nō vita sed mors vita fallax vita onu sta tristitiis ībecillis et vmbratica vita mendax nūc vt flores statim aroscis priuans vitam cui inest vita fragilis vita momentanea et caduca. q̄ quāto magis crescis tāto magis decrescis cum plus procedis plꝰ ad mortē appropinquas o vita plena laq̄is quot in mundo homines illaquearis quot ꝑ te iam sustinent tormenta infernalia q̄ꝫ beatus qui tuas agnoscit fal lacias q̄ꝫ beatior qui de tuis non curat blandiciis: q̄ꝫ beatissimus q̄ a te bene priuatus est. Et aug. Mun dus clamat ego deficiam: caro clamat ego inficiam: miser quem sequeris. O charissime si hec que iam le gisti non te moneant ad contemptum mundi ⁊ eorꝫ que in eo sunt audi bernardum de amatoribus mun di dicētem. Ve illis quibꝰ preparatur dolor vermiū ardor flammarū. sitis continua. fletus et stridor den tium. horribiles facies demonum. ibi mors optabit̄ et non dabitur ei vllus ordo sed sempiternus horror/ quis putas tunc erit meror que tristicia: quis luctus: quando separabitur iniustus a consortio iustorum ⁊ tradentur iniusti potestati demonum et ibunt cū eis ad eternumu spplicium gaudia paradisi nunquam suscepturi sꝫ ꝑpetuo cruciandi. ibi torquentes nec de ficiens fatigabitur q̄ torquebitur non morietur: sed sine spe venie viuent et non morientur et nō consumē tur. Isidorus. Si haberes sapientiam salo monis/ fortitudinem sansonis/ si longitudinem vite enoch. si ptholomei potestatem: si diuitias cresi quid proderit tibi si caro tua daretur vermibus anima de monibus crucianda cum diuite sine fine. :.

Item monere te debet ad aspiciendum hunc mundũ et ea que in ipso sunt breuitas temporis et vite et incertitudo mortis. Unde gre. Reproborũ mentes idcirco multa nequiter agunt quia hic viuere diutius arbitrantur iniusti vero quia breuitatẽ vite sue considerant: elationes et immũditie culpas declinant. De breuitate huius vite dicit beatus iacobus .iiii. cap. canonice sue. Quid est vita nostra nisi vapor ad modicum apparens: deinceps exterminabitur Et augu. Vita hominis ita breuis est ab infantia vsque ad decrepitam senectuntur. Adam si adhuc viueret et hodie moriretur quid illi longitudo vite profuisset Idem quicquid tempore viuit de spacio viuendi denunciatur vt omnino nichil aliud sit vita presens quam cursus ad mortẽ in quo nemo stare paululũ vel tardius ire permittitur sed vrgentur omnes pari motu singulis diebus facere dietam ad opis mortem Seneca. Quotidie morimur quia quotidie aliqua pars vite. Ecce dilectissime si bene te inspexeris et verba tibi iam dicta ac etiam postea scribenda cordis auribus diligenter perceperis potius deberes dicere: Ego vado ad moriendũ quam crederes per longum tempus viuere. Et forte diceris hec verba vltima vado ad moriendũ. tu aũt estimas diu viuere et hec est temporalia bone et mundana gaudia annis multis in delitiis possidere sed charissime non sic. Homo enim [vt ait psalmista] vanitati similis factus est dies eius sicut vmbra pretereunt.

¶ De falsa mundi gloria potentia et dignitate et caducis eius diuitiis contemnẽdis. Ca. v.

Bi sunt principes gentiũ qui dominantur sup bestias que sunt in terra qui in auibus celi ludunt qui argentũ thesaurisant et aurum

in quo confidũt hoĩes et non est finis acquisitionis eorũ. Exterminati sunt. ad inferos descenderũt: et alii in loco eorũ surrexerũt: vt scribitur baruch. iii. ꝛ hec verba pertractãs in sõnis suis sic ait. Ubi sunt insuperabiles: vbi q̃ cõuenietius festa disponebant. vbi equorũ splẽdidi nutritores vbi exercituũ duces. vbi satrape et tyrãni: Nõne oẽs puluis ꝛ fauille: nõne in paucis versibus est eorũ memoria vite. respicite sepulchra eorũ ꝛ videte quis seruus: quis domin⁹ quis diues. quis pauper. et discerne si potes villicũ a rege fortẽ a debili. pulchrũ a deformi. Sciendũ est ꝙ humana gloria ex quacunq̃ re ꝓueniat est fugiẽda. Primo q: vilissima est in sua cõditione. scd̃o q: falsissima in ꝓmissione. tercio q: vanissima et fragilissima in duratione. quarto q: malignissima in retributione. Dico primo ꝙ mũdana gloria nobis est ideo fugiẽda q: vilissima et hoc de sui natura. Scribitur ei. i. machabeorꝫ. ii. Gloria eius stercus ꝛ vermis hodie extollitur: cras non ĩuenitur. Quid in rebus stercore detestabili⁹. quid in aĩalib⁹ verme vili⁹ ergo si inanis gloria homĩs in stercore ꝛ verme consistit homĩbus non est appetenda sꝫ fugiẽda. Et aũt mũdi gl̃ia putrido ligno simillima[de quo phũs docet ꝛ experiẽtia cõprobat]quod de nocte lucet: sꝫ putridũ apparet in die. Quid enĩ est putridũ hoĩem vana gloria de nocte lucẽ habere nisi ĩ hoc tp̃e[quid nocti vmbrose ẽ similimũ gl̃osus incedere et luĩnosus infirmis oculis apparere qui nõ p̃nt nisi secundũ ea q̃ foris sunt iudicare. sꝫ qñ dies iudicii aduenerit: in quo deus illuminat abscõdita tenebrarũ et manifestat cõsilia cordiũ. tũc qui nũc vidẽtur gl̃osi appare

sunt putridi/ vilissimi ⁊ penitus nō curandi. Item tales mūdi potentes sunt lucipite similes q̄ volādo in nocte lucet et in die latet ac tota nigra apparet. O si hec attenderēt q̄ in caducis suis diuitiis glānt q̄cunqꝫ quadā fetiditate carnis[post modū reuersu re cinineré]nobilitate/potētia/⁊ dignitate extollunt ⁊ contēnendo alios deprimūt. qui in futuro vilissimi nigri et putridi apparebūt nō puto quin modo cor/dialiter detestarent gloriā huius mundi tp̄alem. hoc sciētes ꝙ impossibile est[sicut dicit hieron.]vt homo in celo et in terra appareat gloriosus. Scd̄o dicebat ꝙ gl̄a mūdana est nobis fugiēda quia ē fragilissima nec ē vlla stabilitate firmata sic nāqꝫ est defectiua vt q̄lꝫ vaporosa vel fumosa substācia fum⁹ enī quāto plus se in altū erigit:tanto pl⁹ desinit donec penit⁹ euanescit. flos magni odoris ⁊ ad tp̄s īnumerabilis venustatis ad modicū tactū venti vel solis arescit ⁊ oīa gloria eius perit. sic mundi gl̄a. Isaie. xl. Omis caro fenū/et omīs gloria eius sicut flos feni. exaruit fenū et flos cecidit ⁊ oīs gloria eius perit Amatores ergo hui⁹ tp̄alis gl̄e siles sūt feno tectorū qd̄ p̄usq̄ euellat exaruit. Vn̄ eccle. Omis potentat⁹ oīs vita rerū est hodie ⁊ cras morietur. Nā vbi est nūc gl̄ia regis assueri qui per centū ⁊ viginti p̄uincias īpera bat. Vbi illius gloria magni alexādri in cui⁹ con/spectu omīs terra siluit. Machabeoꝝ. i. Vbi nunc gloria tocius īperii qd̄ ad modū fere omīa regna ter re perdomuit. vbi sunt pric pes mūdi q̄ dn̄abant su pra bestias:nōne oēs tam peregrini ꝙ hospites vni⁹ diei veloci fine trāsiuerunt vere sic nā vn⁹ ex eis nō remāsit. q2 in vanitate defecerunt dies eorū/⁊ anni eorū cum festinatione. Nam cum viuere mori mors

nulli parcit honori Mors fera mors nequã mors ne mini parcit et equã Cũctis dat legẽ tollit cum pau pere regẽ. Tercio mũdana gloria est nobis ideo fu giẽda/quia falsissima nulli seruãs promissa s omẽs hoĩes fallẽs in via Quẽ enĩ imperatorũ quẽ princi pum non decepit: longã enĩ et honorabilẽ vitã paci ficam et securã potentiã promittit suis;cum vnũ mo mentũ tp̃is vite addere non possit. Quis in tp̃ali glo ria alexandro similis:q̃ nunq̃ vllũ bellũ perdidit s cum paucis multitudinẽ deuicit:nullã ciuitatẽ obse dit:quã non ceperit nullã prouinciã inuasit: quã nõ sue dñationi submiserit et tñ qñ omnia se subiugasse credidit et pacifice vitã ducere sperauit tũc in mo mento veneno deperiit quid igitur hanc mundi glo riam sequeris a qua in morte iuuari nõ poteris. Vñ petrus blesensis in quadã ep̃la Gloria mundi fallax et seductoria suos decepit amatores. q̃cquid enĩ vel in futuro promittit vel in p̃nti pretẽdit totũ ad nichi lum deueniet tanq̃ aqua decurrẽs Quarto mũdana gloria est nobis ideo fugiẽda et contẽnenda q: mali gnissima in tribulatione: q: non perducit ad gloriã s penã et confusionẽ sempiternã. Unde osee quarto Gloria ĩ ignominiã seu confusionẽ potẽtia in ĩpoten tiam:sapiẽtia in stulticiã et oĩs dilectio in maximã penam nã et iuxta mensurã culpe erit mensura pene Hiero. enĩ illos alloq̃tur tp̃alis glorie amatores di cens. Ve ve vobis qui ad celorũ regna diuiciarum itinere festinatis qñ facilius est camelũ intrare per foramẽ acus:q̃ diuitẽ intrare regnũ celorũ Nõ mea hec verba sunt s xp̃i. si hec reuocabilis est sententia xp̃s oĩm non est deus. celum inquit et terra transi bunt;verba aũt mea nõ transient Ululate o vos mi

Bfug

nota.

feri vento instabiles fortune nobiles et potetes q̃ alios cõfunditis et tanq̃ ignobiles cõculcatis / et hui9 mũdi vanitatib9 honorũq3 et falsarũ dignitatũ fumo obcecati cũ vestre vite breuissime tela [morte velut a textẽte forte hac nocte scindet] in inferno fine intermiabili pre aliis cruciabimini cõtinue moriendo viuẽtes in laboribus hoĩm. in mũdo non estis: imo nõ solũ cũ homĩbus labores nõ fertis: s3 et laborãtes viuere nõ permittitis. idcirco nõ cũ hoĩbus sed cũ dyabolis flagellabimini. quãto eĩ in mũdo maior fuerit gloria et leticia: tanto in inferno p̃parata pena. Sed quid dicã: duodecim fatemur xp̃z apostolos elegisse quoꝝ oĩm vnus solus bartholomeus carnis origine fuit nobilis et sanct9 math diuitiis [anteq̃ reciperet apostolatũ] insistebat ceteri vero erant paupere3 piscatores. Cur hec retuli audiatis si xp̃s est verax / et oĩa que ex eius ore audiui: mendacia non sunt. hui9 mũdi hoĩm vix vnus aptus reperitur sub nube q̃ vere eorũ vite mũde credat: s3 post modicũ tp̃is in tormentis sentiẽt se positos. Sed forte q̃s veritatis lumine cecus mirabit ad quẽ ego si ex hoc me interrogaret rñderẽ nõne vnico credim9 dãnari hoĩem mortali peccato sed si hoc [inquiet] ita est. Uix saluabitur vn9 de centũ milib9. sed quid diues et mortalis fame aura pastus. aliud est q̃ quodã oĩm peccatorũ vas putridũ / vbi superbia est / vbi luxuria / vbi auaritia. nõne in diuitib9 nobilibus / potentib9. Nõne et latrones sunt q̃ pauperũ mercedẽ depredãtur et eos deprimũt atq3 necãt qd ex vbertate dom9 dñi faciũt qui vt pauperib9 necessaria ordinarent receperunt. Certe superfluitatẽ vestimentoꝝ superfluitate ruine addunt de pauperib9 frigore et nuditate moriẽtibus

nō curantes palacia et magna erigūt edificia/vt hu
manis oculis contēplentur⁊ pauperes ī plateis mo
riātur vt in cōmodis. conuiuia aliis frequēter pre/
parāt diuitibus vt ferculis delicatissimis suā vētris
repleant ingluuiā/quibus pauperes fame pereunt.
qd aliud est q̄ pctā vita eorū siventer repletus ē tan
ta ciborū copia nōne adest ad fores luxuria:qd ergo
āplius loquar:oīm enī mortaliū lingua deficeret vt
pctā que fecerūt intimaret nec deū nisi somniando
cognoscunt nec se vt puto morituros arbitrant̄ Jlle
enī facile in peccatis labitur qui se moriturū non co
gitat et deum sibi fore iudicē ignorat. vere nimis est
imbecillis et miser cui horū non ē memoria si cuncta
dyabolica tentamēta non facile vilipendit idcirco ve
re dicam si deū suum iudicē vere agnoscerent. et si
seniori crederent non peccarēt saltē tam secure. Cur
hi miserrimi ad ecclesias pperāt vt diuinis ītersint
misteriis:an vt contēplentur mulie᷑ valorē hec sua
meditatio/hec sua p̄dicatio/hec dei cognitio sed diui
nam percūctant̄ legē. vt pecuniā terras et mare per
agrātes crebris vigiliis⁊ meditationib⁹ sibi ⁊ filiis
suis diuitias congregēt certātes vestimēta sua in so
cietate mira artifici varietate frequenter mutēt q̄ et
ludos hastilādi/choreas/pcationes/ebrietates ma/
gna cōuiuia delicata fercula suis alternatī exhibeāt
sodalibus ad suā voluptatē explendā sufficienter ha
beant. Sed vere miseri quid facitis non agnoscitis
corpus ante tēpus destruitis/et aīam interficitis.
Vñ infirmitates et mors tam ītempestiua nisi ex ni
mia ciborū copia et frequēti mulierū vsu: deū delu
dere creditis. certe deluditis vosmet ipōs pro corpo
re obliuiscimini aīam;et ecce corpus cū aīa ante

tempus destruitis et id o gaudete iocundamini et leta
mini in hoc breuissimo tpis spacio qd habetis vt post
modũ cum diabolo sine fine temporis lugeatis Quid
facitis ne differatis frequẽtissime vestimenta permu
tatis ne forte displeat nobilitas ne sint q̃ vos excedãt
vt in inferno verecundiã recipietis et confusionẽ vbi
cõuiuia vbi delicata fercula vbi vina preciosa et mix
ta aromaticis oppipẽ epulemĩ et inebriamĩ non enĩ
post mortẽ hoc amplius facietis sꝫ cum diuite q̃ quo
tidie epulabatur splẽdide in gehenna guttã aque mi
nimã peroptabitis nec hr̃e poteritis seminate in cor
ruptione et de corruptione colligetis in die iudicii cũ
vobis dicet Ite maledicti in ignẽ eternũ q̃ paratꝰ est
dyabolo et angelis eis. Heu cor lapideũ si illũ diem
expectas diẽ terribilẽ et horribilẽ in quo non solũ de
luxuriis vestibus ebrietatibꝰ et comessationibꝰ et de
tp̃e omisso quo vixisti, sꝫ etiã oportebit de qualibꝫ lo
cutione vana reddere rõem. Cur non emẽdaris. cur
moraris miser de in diẽ cõuerti ad dñm. cur te iam
malorũ non penitet ecce mors pperat vt te conterat
die nocteqꝫ currẽs ecce diabolꝰ iam properat vt te re
cipiat. ecce diuitie tue tibi deficiẽt ecce vermes corpꝰ
qd tanta nutris diligẽcia expectant, vt illud rodant
quousqꝫ coniũctum anĩe cum illa pariter penas ha
beat infinitas. Quid errando per huius viã seculi in
vanitatibus petis solacia, diuitias gloriã tc. tibi pla
cita non inuenies hic. quia hic non sunt: sed si vera
q̃ris gaudia ad illã celestẽ gloriã q̄p tocius propera
certe illa gaudia vera sunt quia oculus non vidit. nec
auris audiuit, nec in cor homĩs ascẽdit. dimitte que
sũ caduca et momẽtanea vt habere valeas ppetua et
eterna. Sed quid eis qui nec timore, nec dei amore,

nec mortis nec tormētoꝝ subseq̄ntiū cū tiore a pctis cessant s; dolēt sc; vt optant prauā n̄ pñt ducere vitā. Ue ve miseri qui hic ridetis q: plāgetis ve q̄ ista op tatis tēporalia gaudia q: vobis īuitis sustinebitis tor mēta infernalia. Ecce vobis restat modicū tp̄is im‑ plete mensurā vestrarū miseriarū seu maliciarū: vt veniat suꝑ vos oīs indignatio diuina: Fruamini hoc in quo tp̄e iocis, ebrietatibus, preliis contentionibus choreis et procationib⁹ nec vacuū p̄terire tps p̄mit‑ tatis. quid moriamini dum viuitis: congregate filiis vestris honores diuitias et potēcias vestrā augmen‑ tate nobilitatē et famā: vt et filii vestri possint que fe‑ cistis explere quanto cū illis in inferno āpliora pa‑ tiemini tormenta. S; forte quis dicet. Benignus est deus et misericors qui oēm peccatorē ad se redeuntē recipit indulget verū hoc quidem esse fateor ꝙ benig nior est domin⁹ q̄ credit et vnicuiq; parcit ad se ꝛ cū decet redeunti. nonne benignissim⁹ est dñs qui tātas iniurias tolerat a peccatorib⁹ dans eis tp̄is spaciu; vt emendentur. s; hoc noueris. quia sicut benignus est tolerando: ita iniustus est puniendo. S; quid iteꝝ dicet ꝙ vir qui toto tempꝰe vixerit minime benefecit. in mortis tñ articulo accepta pnīa a deo veniā obtine bit heu q̄ vana suspiratio ꝛ falsa meditatio vix de cē tum milibus homīm quorum mala fuerit vita mere bitur indulgentiam habere vnus vir totus in pecca to genitus et enutritus qui non secundū deum vixit nec cognouit, nec de eo audire voluit, nec se peccare agnoscit nec quid penitentia sit nisi forte dormiendo nouit totus adhuc secularibus innodatus negotiis. quem angustia premit filiorum quos deserit. Quem infirmitas conterit. Quem dolor diuitiaꝝ

rum et temporaliū bonoꝝ concutit cum eis non pos
se amplius frui se cernit quā a deo accipiet peniten
ciam quā non acciperet si adhuc sanari crederet cer
te concludā qui dū sanus ē ꝛ iuuenis deū offendere
nō formidat in morte non merebitur diuinā obtinere
indulgentiā que nāqꝫ est penitentia quā solum quis
accipit quia se viuere amplius nō posse cernit qu si
ex infirmitate cōualesceret peiorq̄ꝫ ꝑus fieret scio enī
modicos pecuniosoꝝ in mortis articulo accepta pe
nitentia cōualuisse corpore et peiora ssevita hoc teneo
hoc verum puto hoc multiplici experientia didici qꝫ
eis nō est bonꝰ finis q̄bus semper mala fuit vita. q
peccare nō timuit sꝫ mundi bonitatibꝰ semper vixit
hec oīa hiero. Pro his oībus dilectissime mi si recte
saperes si tecū lumē oculoꝝ est cōtemne et relinque
hec oīa scꝫ caducas mūdi diuitias falsā eius gliā
ꝑpter eum q̄ est super oīa. Et quid ꝑdest hoī si lu
cretur vniuersuꝫ mundū anīe vero sue detrimentuꝫ
patiat̄ scio te hominē et honorē huius seculi esse īpe
dimentū gratie et quod deterius est peremptoriū sa
lutis eterne quē enī legimꝰ a secularibꝰ delicijs ad
eternas delicias demigrasse. O q̄ꝫ fallax ꝛ vana est
gloria quā hoīes abinuicē petunt ꝛ accipiūt ꝛ gliāꝫ
que a solo deo ē nō querūt hō si alijs vult ꝑferri nō
ne collega est qui dixit. Ponā sedē meā ab acquilo
ne et similis ero altissimo sed cuius ascēdit cathedrā
eiusdē timeat precipitium ꝛ ruinā. augu. O q̄ꝫ felix
q̄ꝫ beatus qui solo desiderio eternitatis iā ardescit qui
nec ꝓsperitate attollit̄ nec aduersitate cassatur ꝛ dū
nil habet in hoc mūdo qđ diligat: nil est in mūdo qđ
ꝑtimescat. gloria huius mūdi nichil aliud est q̄ꝫ que
dam vana auriū inflatio. O ergo q̄ꝫtum excecatꝰ es

si huius seculi gloriã queris. Nam vt ait ãselmus. Non potes in honore sine labore in p̃latione sine turbatione in sublimitate sine vanitate. Uñ charissime si prudẽter periculũ tuũ qđ de temporali mũdi honore incurris aduerteres proculdubio a seculi vanitatibus te cohiberes.

¶ De morte semper timẽda ꝛ vbiq̧ expectãda ¶ Ca. vi.

Emor esto qm̃ mors nõ tardat Scribitur eccle. qđ multa bona cõferat hoĩ meditatio et memoria mortis qđ in multis sacre scripture locis declaratur. Uñ eccle. i. dr̃ Memorare nouissima ꝛ internũ nõ peccabis. Ubi ber. ita ait. Summa felicitas ẽ meditatio mortis assidua. Hãc hõ secũ vbiq̧ portet et ineternũ nõ peccabit. Et augu. Nichil tã reuocat a pctĩs sicut frequẽs meditatio mortis. Hec est enĩ illa q̃ facit hominẽ humiliare oĩa cõtemnere ꝛ pñiam agere siue acceptare. Et hiero. Facile cõtemnit oĩa qui semper cogitat moriturũ. Nã cõcupiscentia oculorũ contemnit quãdo q̃s cogitat se tã breuit̃ oĩa relicturuȝ cõcupiscentia carnis quando quis cõsiderat quod corpꝰ suum ꝓprium quasi instanti erit cibus vermium. Superbia vite dũ hoc q̃s corde cogitat qđ ille q̃ vult mõ esse super alios ponet̃ in terrã subtꝰ pedes oĩm Utinã attenderẽt omẽs reges ꝛ prĩcipes de diuitiis abũdantes in hoc mũdo quõ a tam amplis palatiis sunt deferẽdi ad sepulchrũ taȝ strictũ ꝛ a palatiis tã luminosis et fulgidis ad sepulchrũ tam horridum ꝛ obscurũ et a pallatiis pictis floribꝰ ꝛ ymaginibꝰ ornatis ad sepulchrũ tam fetidũ et a palatiis sic rebus omnibus refertis ad sepulchrũ tam indigẽs et egenũ

et a palatiis filiis et famulis ordinatis: ad sepulchrũ
sic vacuũ ⁊ sic filiis et famulis derelictũ. O vbi est
illa p̃terita põpa vbi preterita gloria vbi famulorũ
sequentiũ turba. vbi vestimenta illa tam fulgida. vbi
cultura illa? Ille q̃ qui pauloãte viuebat in delicijs in
palatio. totus mandicatur a vermibus in sepulchro. Et
innocen. Heu fratres attẽdite. ecce qui pauloãte incli
tus et diues residebat ĩ domo: ecceq̃ pauper iacet in
tumulo. et qui gloriosus incidebat in aula. ecce q̃ dif
formis et despectus iacet in tumba. ⁊ qui vescebatur de
licijs in cenaculo ecce cõsumitur vermibus ĩ sepulchro
De hac etiã memoria mortis sic scribit petrus damia
nus ad quandã comitissam. Pensandũ sepe est cum
iam peccatrix ania vinculo incipit carnis absolui:
q̃ amaro timore concutitur. quãtis mordacis conscie
stimulis laceratur Recolit vetita que commisit: videt
mãdata que negligẽter ĩplere contempsit. dolet ĩdul
ta pnie tempa sese inaniter percepisse. plorat ĩmobilẽ
districte vltionis articulũ inuentabiliter ĩminere. sa
tagit exire compellitur reparare vult tempora p̃dita
sed non auditur. post terga respiciẽs tocius transacte
vite cursu velut vnũ breuissimũ itineris deputat pas
sum ante se oculos dirigit et infinite perẽnitatis spa
cia deprehendit. plorat itaq̃ q̃ in tã breui tp̃is spacio
acquirere potuit oĩm leticiã sanctorũ deflet etiã se pro
pter tam breuẽ illecebris voluptatis illuuiẽ : p̃petue
suauitatis amisisse dulcedinem erubescit quia p̃pter
carnẽ que vermibus erit obnoxia aniam neglexit que
choris angelicis erit deferẽda iam radios mentis at
tollit et cum diuitias immortaliũ conteplatur easq̃ pro
pter huius vite inopiã se p̃didisse cõfunditur. Cũq̃ sub
se reflectit oculos ad huius mũdi vallẽ. terreq̃ caligi

nem. sup seuero miratur iterũ luminis claritatẽ: liqdo
deprehendit quia nox erat et tenebre quod in hoc mũdo
amauit interea oculi contabescũt et vertunt in capite
pectus palpitat raucũ guttur anhelat paulatĩ den
tes nigrescunt palescunt ora mẽbra cuncta rigescũt
vene rumpunt in corde cor scinditur in dolore. dum hec
itaqꝫ et hmõi tanꝗ vicina morti precedẽcia famulant
officia assunt oĩa gesta sua et verba nec etiã ipse cogita
tiones desunt que oĩa amarꝫ aduersus actorẽ reddũt
testimoniũ. coaceruantur cũcta ante respicientis ocu
los et qui conspicere refugit coactus et inuitus attẽdit
adest preterea huic horrenda demonũ turba: illic vir
tus angelica in illo qui medius est liquide deprehen
dit cui pertinentie ipsa possessio iudicet. Nam si in eo
pietatis inueniuntur insignia visitationis angelice
blandiciis delinit atqꝫ armonice et melodie ne exeat
prouocatur quod enim sinistre parti meritorũ nigre
do et feditatis squalor adiudicet intollerabili mox ter
rore concutitur repentini impetus violẽtia perturba
tur precipitatur ĩuaditur ac de misere carnis ergas
culo violenter exire compellitur tũc anima vadit ad
labia: et interrogant labia quid vis o aĩa. respon
det et dicit exire me oportet. Dicunt ei non per nos in
trasti nec per nos exibis Uadit ad aures similiter ad
nares que respondent sicut labia tandẽ veniet ad o
culos per quos exit: quia ipsis intrauit postea resi
det supra verticẽ capitis et circũspiciens huc et illuc
accipit magnã tristiciam si est damnanda dicens ad
seipsam o maledicta aĩa excõicati latronis furis ad
ulteri/fornicatoris/periurii/feneratoris: quando sic
circumspicit illa infelix anima videt vestem suã quã
habuit ĩ fõte baptismatis cãdidã et ĩmaculatã nigri

orē pice et coruo. tūc miserabiliter suspirat dicēs cū horribili fletu ꝛ clamore. heu heu quis mutauit vestē meā. nōne vestis mea candidior erat niue et mō im mundior est piece ꝛ nigrior coruo. tūc ei apparet dyabolus ille q̄ eā seduxit ꝛ quē ipsa secuta ē in hoc mūdo āgelus scz sathanas dicēs ei. Noli mirari anīa mea ego sum qui pparaui tibi hanc vestē sed tu non sola es tali veste induta sed maior pars mūdi. Tūc dicit anīa quis es tu? dyabolus rn̄det nōne ego iam dixi q2 ego sum q̄ preparaui tibi has vestes et vitā meā on̄di tibi michi quoq3 in oībus obediuisti ꝛ credidisti ꝛ laborasti mecū ꝛ omē cōsiliū meū fecisti et ideo habitabis mecū ī regno vbi tristicia sine leticia vbi fames sine cibo: vbi sitis sine potu: vbi tenebre sine luce: vbi fedor sine bono odore: vbi dolor sine solatio: vbi planctus sine remedio: vbi flet9 sine interuallo: vbi clamor sine silēcio vlulat9 sine modulātia vbi ignis inextīguibilis sine refrigerio: vbi ventus validus sine tranq̄llitate vbi frigus sine medio/ vbi calor sine termīo. vbi omne malū sine omni bono. O amica surge/ veni mecū ecce angeli inferi veniunt obuiā tibi et cantabunt tibi carmē doloris et tristicie/ canticū amarū valde. Tunc et ā apparebit ei angelus dei cui ipsa fuit cōmissa a deo. et dicet Beati q̄ vitāt hāc in mundo vestē turpissimā. O q̄ infelix es amica dyaboli o maledicta creatura q̄ a deo omīpotenti es maledicta tecū fui et nō vidisti me docui te et noluisti intelligere me cōsului te et noluisti audire me vade ergo in man9 demonū et vade in locum tormētorū qui parat9 est tibi iā ex operib9 tuis iudicaris. Et tunc vero quis explicare valeat q̄ amare iniquorum spirituū acies insidiis lateāt qui fermētes cuz

infernalib⁹ telis instructi. tūc insurgūt a q̄bus īfe-
lix aīa ad eterna supplicia cū amaritudine ꝓtrahit
⁊ derisorie ī properātibus peccata sua et dicentibus
O q̄ superbisti quousq₃. o q̄ splendide epulata es.
o q̄ curiose vestita fuisti. o q̄ fortis q̄ felix fuisti.
Dic nobis cur non modo epularis? cur nō varie ve-
stiris. cur non habes curā de diuitiis tuis. cur mō
non cōsolaris cum vxore tua. cū filiis ⁊ filiabus et
amicis? Cur non loqueris eis? Aīa vero misera cor-
pori suo maledicet ita dicēs. O templū dyaboli ope
ra tua polluerūt me. o maledicta terra. o habitatio
sathane surge cito et veni mecū vt videas loca tor-
mentorū que sunt michi p̄parata ꝓpter te: in quib⁹
ego ero vsq₃ in diē iudicii tu vero ex tunc in eadē dā
natione ineternū. Maledicti sunt oculi tui qui no-
luerunt videre lucē veritatis ⁊ viā iusticie dei. Ma
ledicte sunt aures tue q̄ noluerūt audire verba eter
ne vite. Maledicte sunt nares tue que noluerūt odo
rem sanctarū virtutū admittere. Maledicta sūt la
bia et lingua tua quia nō gustauerunt eterne patrie
gaudia: et que nō aperuerūt hostiū laudis ad laudē
sui creatoris. Maledicte sunt man⁹ tue q: per eas
nō sunt porrecte pauperib⁹ elemosine. Maledicta
sunt tuorū viscerum p̄cordia q: eructauerūt pessima
cōsilia. Maledicti sunt pedes tui q̄ ecclīe xp̄i nō vi
sitauerūt limina. Maledicta sūt mēbra tua omnia
q: celoꝝ nō exemerūt gaudia Maledicta sūt opera
tua omnia quia adepta sunt eterna supplicia. Ecce
charissime de q̄nto periculo te potes liberare. de quā
to magno timore arripere si modo semper timorat⁹
fueris et de morte suspect⁹ stude nūc taliter viuere
vt in hora mortis valeas potius gaudere q̄ timere.

Disce nūc mori mūdo: vt tūc incipias viuere cū xp̄o. Disce nūc om̄ia contēnere vt tūc possis libere cū xp̄o ad gloriā festinare. Castiga nunc corpus tuū per penitentiā vt tūc habeas certā confidentiā. O q̄ felix q̄ prudēs qui talis nunc esse nititur in vita qualis optat īueniri in morte. Age eya quicquid potes quia nescis qū morieris, nescis etiā qd tibi post morte sequit̄ noli confidere super amicos et ꝓximos: qr citi⁹ obliuiscētur tui q̄ estimas. si non es sollicitus pro teipso modo quis erit sollicitus in futuro: melius est nunc tēpestiue ꝓuidere et aliquid boni p̄mittere q̄ sup alio rum auxilio sperare dū tempus habes congrega diuicias īmortales elemosinarū largitiōe. fac nūc amicos tibi venerandos dei sanctos / ꝛ cū benefeceris in hac vita recipient te in eterna tabernacula. Unū gre. Curandū ē nobis et cum magnis quotidie fletib⁹ cogitanduꝫ q̄ seuus sua in nobis opera requiret in die nostri exitus princeps huius mūdi dum veniet. Et ber. Quis erit pauor ille o anīa mea cū dimissis omībus quorū est tibi iocunda tā p̄ntia q̄ gratus aspect⁹ sola penit⁹ incognitā regionē ingredieris occursātia tibi cateruatī irruere cornua illa mōstra videbis. qs in die tante necessitatis occurret: quis tuebit̄ a rugiētibus preparatis ad escā: qs consolabit̄: qs deducet sed occurrent vtiq̄ animabus iustorū angeli sancti: demones arcendo ne illas exeuntes īpediant ac ipās cum gaudio in celos deferendo Unde de animarum iniquarū trāsitu dicit bernar. q̄ illis horror in exitu in transitu pudor et in cōspectu glorie magni dei cōfusio. Unde in p̄s. Mors peccatorū pessima mala ī amissione mūdi peior in corporis et anīe separatione pessima ī vermis cōpunctione et ignis concrematio

ne et q̄d oīm pessimū est diuine contēplatiōis separa
tione Considera ergo charissime frequenter ꝙ mors
non potest declinari hora mortis non pōt īuestigari
tēpus a deo ꝑordinatū non pōt mutari cum vita secu
ra optatur et cum deuotione acceptat. Bona siquid
est mors iusti propter requiem melior propter nouī
tatem optima propter securitatē.

De gaudiis paradisi et penis inferni que notare
debet omnis peccator.

Oculus non vidit nec auris audiuit nec in
cor hominis ascēdit que ꝑparauit dominꝰ
his qui diligūt eū id est ad chorū. v. O aīa
peccatrix et misera vt tibi iam vilescāt oīa q̄ sunt in
terris attēde diligenter q̄ et quanta sint que prepa
rantur electis dei in celis Vn̄ sciendū est ꝙ tot et tan
ta sunt in celis gaudia ꝙ omēs arithmetici non pn̄t
numeris euacuare vel calculare oēs geometrici non
pn̄t eadē mensurare oēs grāmatici. dialetici. ac rhe
torici non pn̄t ea ipsa sermonibus explicare q2 oculꝰ
non vidit nec auris audiuit nec in cor homīs ascēdit
&c. Gaudebunt quippe omnes sancti supra sede dei
visione infra se de celi et aliarum creaturaꝝ spiritua
lium pulchritudine intra se de corporis glorificatio
ne iuxta se de angelorū et hoīꝫ associatione. Anselmꝰ
q̄ppe ponit septē dona anīe que iusti habebūt in cele
stis patrie beatitudine. Et p̄mo ponit bona corporis
q̄ sunt pulchritudo velocitas. fortitudo. libertas saniꝰ
tas et voluptas iustorū. Dicit ergo in illa vita iustoꝝ
pulchritudo solis pulchritudine septempliciterꝙ mō
sit speciosior adequabit quod testat scriptura dicens

fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eorū. veloci
tas tanta eosdē comitabit vt ipsis angelis dei eque
siles simus qui a celis ad terras ⁊ a terris in celū
digito citius dilabunt. Huius quoqꝫ velocitatis exē
plū in radio solis solet intueri q̄ stati orto iam sole in
plaga orientali pertingit vltimū plage occidētalis
vt in hoc spem dem⁹ non esse impossibile qđ de nr̄a
dicim⁹ velocitate futura cū in reb⁹ aīatis soleat
esse maior velocitas q̄ inanimatis. ⁊ fortitudine seu
viribus ꝓualebunt quicunqꝫ scꝫ meruerūt supernis
ciuibus sociari intantū vt nullatenus illis obsistere
quicūqꝫ valeat vel si mouēdo vel euertendo voluerit
quod a suo statu quōcunqꝫ diuertere non illico cedat
nec in eo qđ dicim⁹ maiori conatu laborabūt q̄ nos
modo in motu oculorū nostroꝝ ne queso excedat aīe
quā adipiscit angeloꝝ similitudo quaten⁹ si hoc cui
his que dicturi sumus aliud exemplū non occurrit
ipa occurrat atqꝫ in quib⁹ angelis valere cōstiterit
etiā nos valere ꝓbet ⁊ asserat q̄cunqꝫ ergo fuerit an
geloꝝ similitudinē assecuti eorūqꝫ securitatē ⁊ liber/
tatē necessario assequātur. Itaqꝫ sicut angelis nihil
obsistit nec aliquid eos īpedire vel cōstringere potest
qui pro velle suo cuncta liberrime penetrēt: ita non
erit obstaculū vnū quod nos retardet nec clausura
q̄ nos detineat nec elementū quod nos velle parum
obsistat. De sanitate quid melius poterit q̄ quod pre
stabunt. Salus inquies iustoꝝ a domino quib⁹ aūt
fuerit vera salus q̄ subire poterit īfirmitas Credere
⁊ incunctanter astruere licet sanitatē vite future ita
ingenuā ⁊ incōmutabilē ac īmobilē fore vt ineffabili
quadā atqꝫ sensibili sanitatis dulcedine totū hoīem
repleat. ꝫ omē qđ alicui⁹ vicissitudinis mutabilitatis

aut lesionis suspitionē pretēdere queat ꝓcul arceat atq; repellat. In illa futura vita inestimabilis quedam voluptas bonos inebriat/ ⁊ dulcedine sui totos eos inestiabili ex mundana satiabit. Quid dixi totos oculos aures nares os man⁹ pedes guttur cor iecur pulmo ossa medulle exta etiā ipsa ⁊ cūcta sigillatim singula queq; mēbra eorū in cōmuni tam inestimabili et innumerabili dilectionis et dulcedinis sensu replebuntur vt fere totus hō torrente voluptatis dei potetur ac vbertate dom⁹ dei inebrietur. qui ergo bona hec fuerit adeptus non ītelligo ad q̄d sui pro incōmodo vlterius porrigatur affectus. Septimo aderūt eis quos cunctos appetere dicim⁹/ diuturnitatis vite sʒ ista q̄ perēnitas dicit̄ illis deerit mīme. Qr iusti in eternū viuent. sunt etiam alia quedam his q̄ digessimus adiicienda que non minus amantur: sed ad anīam sicut illa ad corpus referuntur que nichilominus in numero septenario constituta non modicū placent menti que ipsorū sapore fuerit imbuta. Sūt autem hec: amicitia: sapiēcia/ concordia/ potestas honor securitas et gaudiū. Sapientia ergo tanta in futura vita bonis erit: vt eoruʒ que scire voluerint nichil sit quod ignorent. sciāt enim cuncta que scienda sūt Scit enim deus tam ea preterita q̄ꝫ futura tanquā presentia. Ibi a singulis omēs ab omnibus singuli cognoscuntur Nec quēq; illorū latebit omnino qua patria qua gente/ qua stirpe editus quis fuerit/ vel quid in vita fecerit. Amicitia tātum singulorū intima gratia singulos suo amore et feruore complebit vt cuiusq; amor in quēquam sufficiat cuiq;: presertī cum omnes sint vnū corpus xp̄isti et xp̄us qui est

pax ipsa sit oīm caput nec minori affectu cōpleātur
ꝙ menbra vniꝰ corporis sibi inuicē copulātur: ama
bis ergo oēs vt te ipsū amaberis ab omnibus vt ipsi
a se. putas abūdans eris in dilectione quō hoc tibi fu
it in possessione. attamen ipse transi et contemplare
eū per quē hec tibi omnia ꝓuenire percipies. q̄a plꝰ
ꝙ teipsū ineffabili quadā suauitate ipsum amabis.
sic itaqꝫ tāta erit concordia vt ī nullo sentias aliquē
discrepare ab eo quod te constiterit velle. corpꝰ vnū
erimus/anima vna erimus/sponsa xp̄i erimus q̄cū
qꝫ erimus ibi. Nō ergo maior discordia inter nos erit
quā inter vniꝰ corporis mēbra. Uerū sicut vides in
motu oculorū ꝙ illuc quo vnꝰ vertitur: mox aliꝰ se
q̄tur: ita quocūqꝫ velle tuū cōuerteris: velle oīm sine
discrepatione tibi ilico presto habebis. quid dixi oīm
ipsa volūtas dei nō deuserit a tua diuersa. sed sicut
tu quod ille. ita et ille in cunctis quod tu. caput nā
qꝫ quomō a suo corpore discreparet. cū itaqꝫ deū et
omnes volūtati tue concordes habueris: profecto nil
voles quod non possis. omnipotēs ergo erit volūtati
tue. quoniā ipsū omnipotentem habebis. in omnibꝰ
concordantem voluntati tue itaqꝫ cum hec tibi tanta
potestas affuerit honor decens potestati mīme deerit
dum igitur possessione bonorūque digessimꝰ felix fue
rit. nōne sufficiēs tibi videberis maxīe indens Itaqꝫ
cum ipsa vita perpetuo durenti in vita illa et hec om
nia tibi habenti. securitas illa amplius non perpen
di certa arriserit: obsecro quid estimas tibi erit. Se
curus ergo tantorum bonorum perpetuo eris. nec a
licnius tibi aduersariu si violentū incursuꝫ timebis
potest ne ergo illius gaudii modus a quocūqꝫ homi

ne penetrari cuꝫ vltra mille millia/et decies millies
centena millia innumerabiles ibi sint et omēs eadē
beatitudine perfruantur:nec vllus eorum sit qui nō
tantum de bonis alterius gaudet ꝙ de suo. Prete/
rea videntes ipsum deum quem ipsi supra se ama/
bunt:ipsos amantē ⁊ itelligentē mirabiliter plusꝙ
semet ipsos illos amantē in gloria eius mira ⁊ inef
fabili exultatione exultabūt. Cum ergo iusti fuerint
tanta felicitate beati:restat vt iniusti per contrariuꝫ
sint ineffabili quadā infelicitate miseri. sicut enī iu
stos misericordia/pulchritudo velocitas/fortitudo/li
bertas/sanitas/voluptas/alacresꝗ iubilātes faciet
ita et iniustos inestimabilis feditas tarditas imbecil
litas fremitus languor atqꝫ dolor mētes reddit eorū
eiulantes. Sane diuturnitatem vite quam iusti pro
vouendis bonis sūmopere complectētur: iniusti pro
interminabili pena torquebuntur. quoniam inerit
illis qui summo odio execrabuntur. De sapientia ve
ro quid dicam:quia sicut iustis erit in gaudium et
honorem:ita et iniusti quicquid scient erit in merorē
et confusionem. Amicitia autē qua inuicem ipii sum
ma iocunditate copulantur si qua in impiis erit in
tormentis illis erit quo enim magis quiqꝫ amabūt
eo magis in eorum pena dolebunt. discordiam habe
bunt cum omni creatura et omnis creatura discor/
dabit cum illis hinc ergo pro potestate bonorum tan
ta imposita erit et eos sequitur: vt omnino nichil
eorum que voluerint possint/et quicquid habuerint
nolint.·.

Igitur pro honore sanctorũ obtinebunt perẽne obprobrium et hoc sine fine claudẽtur. Unde sicut amici dei securi erunt se nunquam amissuros bona sua ita isti inimici dei omnino desperabunt se amplius iam perdituros hec mala. pro eterno ergo et ineffabili gaudio bonorum hereditabũt incogitabilẽ tristiciã omnes qui pro impetudine creati transituri sunt in societatem demonum. Hec anselmus. In illa ergo futura beatitudine vt dicit beatus augustinus. deus omẽs sensus beatorum spũali et ineffabili delectatione reficiet cuz ipse omniũ sensuũ sit obiectũ futuris erit namqꝫ deus speculum visui: cithara auditui mel gustui balsamum olofactui: flos tactui quia ꝓterea homo factus est vt totũ homiẽm in se beatificaret vt sensus interior in contẽplatione humanitatis Et breuiter secundum augustinum et gregoriũ. tanta ẽ ibi pulchritudo iusticie: tanta iocunditas lucis eterne vt etiam si non liceret in ea amplius viuere seu manere ꝗtum vnius dei mora est propter hoc innumerabiles huius vite dies pleni deliciis et circũfluentia temporalium bonorum merito recteqꝫ contemnentur. Non enim falso aut paruo affectu dictum est ꝙ melior est dies vna in atriis tuis super milia. Bernar. Quis in hac vita pensare potest quanta sit illa felicitas beatorum videre deum viuere cum deo de deo eẽ qui erit omnia in omnibus habere deũ qui est sũmuz bonũ: et vbi ẽ summũ bonũ ibi est sũma felicitas summa iocũditas vera libertas/ pfecta charitas/ eterna societas et securitas eterna. Augustinus. O gaudiũ super gaudium videre deum qui fecit eum/ qui saluauit eum/ qui glorificauit eum videre faciem dei sui quod est summũ bonum/ gaudium angelorum atqꝫ

omniū sanctorum. Nunquid deus [secundū grego. tam inestimabilis pulchritudinis est vt angeli q̄ so/ lem septempliciter sua vincūt pulchritudine: iugiter in eum sociabiliter desiderant prospicere Item aug. Nulla insurget malicia nulla carnis miseria nulla iam peccandi voluntas/ nec delinquendi potestas: sed totū exultatio: totum leticia hec possidebunt ho/ mines angelis sociati O anima mea iam audisti quā ta sint iustorū gaudia q̄ grandis leticia/ quanta se/ renitas quanta iocunditas illius superne ciuitatis. O felix iocunditas: o iocūda felicitas sanctos videre deum habere ineternum ꝛc. Si nos quotidie oporte ret tormēta preferre si ip̄am gehennā longo tempore tolerare: vt ipsum in sua gloria videre possumus et sanctis eius sociari nonne dignum erat pati omneq̄ triste est vt tante glorie tantiq̄ȝ boni participes habe remur. Qua propter anima mea a turba terrenoruȝ desideriorum successum mētis petamus. ꝛ inde a se creto cordis illicitarum costitationum tumultus ex pellentes superne patrie in amorem intime quietis anhelantes: reuertamur ad ciuitatem celestē in qua scripti sumus et ciues decreti. Sicut ergo ciues san ctoruȝ et domestici dei ꝛ sicut heredes dei coheredes autem christi vt ad eū cito peruenire valeamus. Si queramus quomodo hoc fieri pōt vel quib⁹ mediis vel auxiliis audi res ista posita est in voluntate faci ētis quoniā regnū celorum vim patitur ꝛ violenti rapiunt illud. non enī querit aliud p̄cium q̄ te ip̄m Illi ergo quantum es te da et habebis illud. Quid turbaris de precio xp̄us seipsum tradidit vt acqui/ reret regnū deo patri. da te illi vt regnum eius sit in te: ac non regnet peccatū in tuo mortali corpore; sed

spiritus in acquisitione vite. Anima peccatrix et misera si hec que iam dixi de gaudiis et excellētiis quibus sancti et electi dei ineternum gaudebunt in regno celorum non te moueant ad ꝓmerendū per penitentiam et per opera virtuosa cum gracia dei regnū celeste: timeas et paueas atq; timendo cōsidera miserabiles conditiones et penalitates inferni ciuitatis dyaboli vt timore et pauore resurgas et conuertaris ad dominū deum tuū toto corde. De quibus sciendū qꝫ cum damnatis sit diuersitas peccatorum ita erit diuersitas penarum. Unde gregori9 Unus quidem ignis gehenne est credendus sed non vno modo exurit omnes peccatores. Unusquisq; enī qnantū exigit culpa tantū sentient de pena sicut ab eodē igne aliter vritur palea aliter lignum et aliter ferrum. Ille ignis taliter inflammatus est ab ira iudicis succensus q꞉ nouo incendio non indigebit vsq; in sempiternum. iob. xxi. Deuorabit eos ignis qui non succendetur: De acerbitate huius ignis dicit beatus Sebastian9 cui āgelus ad aurē stabat q꞉ iste ignis sensibilis ita se habet ad gehennalē ignem sicut ignis in pariete depictus ad istum sensibilem. Et isidorus ait. In inferno erit aliquid obscuri luminis quo damnati videre possunt vt doleant non vnde letentur. Eos quippe quos reprobi nunc inordinate diligunt secū tunc in tormētis videbunt vt penam ꝓprie conditionis aggregarent carnalis cognitio auctori preposita pari ante oculos vltione damnata. Hic solet queri an dānati videāt gloriā sanctoꝝ. Ad quod rñdet gre. in omelia de diuite epulone dicens. Credendum est q꞉ ante retributionem extremi iudicii iniusti quosdā iustos in requie respiciunt et eos videntes in gaudio

non solum de supplicio sed etiam de aliorū bono cru
cientur iusti autem semper vident iniustos in tormē
tis vt hinc eorum gaudiū crescat quia malum con-
spiciunt ꝙ misericorditer euaserunt tantoqꝫ maiores
creatori suo gracias referunt quanto vident in aliis
qd ipsi perpeti si essent relicti potuissent. Et vt idem
alibi ait. Non frustrabit beatitudinem iustorū aper-
ta pena reproborum: Quoniam ibi iam cōpassio mi-
serie non erit beatorum et eoruꝫ minui leticia non va
lebit. Et si in natura sue bonitatis misericordiā ha-
bent iam tunc auctoris sui iusticie coniuncti tanta re
ctitudine constringentur vt nulla ad reprobos compas
sione moueantur. Et addit ꝓsper ꝙ tunc filiorum pa
rentū et coniugū miseria beatos cōtristare nō poterit
videbunt autem damnati beatos ante iudicii diem :
non hoc modo ꝙ gloriā eorum qualis sit agnoscant:
sed solummodo cognoscent eos esse in quadā iestima
bili gloria: ex hoc cruciabūtur tamē propter inuidiā
dolentes de felicitate beatorum qua visione priuabū
tur nec tamen ex hoc eorum pena minuetur sꝫ auge-
bitur quia in memoria habebunt gloriam beatorum
quam in iudicio vel ante iudicium viderūt et hoc erit
eis in tormentum sꝫ vlterius affligentur ī hoc quod
videbunt se indignos reputari etiam videre gloriam
suam quam sancti vident. Item solet queri an dam
nati videant ea que in hoc mundo aguntur. Ad hoc
respondet gregorius in secundo libro moralium per
tractans illud Job. ix. Si nobiles fuerint filii eius
siue ignobiles nō intelligūt Si hi ꝗ adhuc viuētes sūt
mortuorū aīe quo loco habeant ignorāt ita in ea cui
vita ī carne viuētiū post eos q̄liter disponunt nesciūt
qr vita spūs lōge ē a vita carnis; qd de aīabus sctis

sciendum est quia qui intus omnipotentis claritatem
vident nullo modo credendum est quia sint foris ali-
qua que ignorent: Boni ergo vident que fiunt circa
eos: mali autem non. Et si dicas magis distat dā-
natis gloria istorum q̄ ea que in mundo agunt. ler-
go multominꝰ possunt videre gloriam beatorū Dico
ea que hic aguntur non ita affligerent damnatos in
inferno si viderentur sicut sanctorū gloria inspecta.
Unde non ita ostendūtur dānatis ea que hic agunt
ostēdūtur autē eis ea que in eis tristiciā augere pos
sunt licet per se non videant. Itē queritur an dānati
vellent in inferno omnes alios esse dānatos. Ad hoc
dico ꝙ sicut sanctis in patria erit perfectissima chari
tas ita in damnatis erit perfectissimū odium. Unde
sicut sancti gaudebunt de omnibus bonis: ita mali
de omībus bonis dolebunt. Unde felicittas sanctorū
ab illis considerata eos maxime affligit. ideo vellent
omnes beatos esse damnatos. Tanta enim eorū erit
inuidia ꝙ etiā ꝓpinquorū suorū glorie inuidebunt.
cum ipsi in miseria summa sint et etiam in hac vita
hoc accidat crescēte inuidia sed tamē minus inuidēt
propinquis q̄ aliis. et maior est eorum pena si omēs
ꝓpinqui damnarentur et alii saluarentur q̄ ꝙ aliꝗ
quis de suis ꝓpinquis saluaretur. Exemplū est ꝙ di
ues petiit fratres suos a dānatiōe eripi sciebat cū ꝙ
aliq̄ eriperent maluisset tamen fratres suos non cū
aliis damnari. Et scias ꝙ q̄uis ex damnatorū mul
titudine pena singulorum augeatur tantū: tamē su-
percrescit odiū et inuidia eorum ꝙ magis eligūt tor
queri cum multis q̄ cum vno solo. Queri etiam solet
an mortui maxime damnati sciant vel recordentur
eorum que sciuerūt. Ad hoc dico ꝙ in damnatis erit

consideratio eorũ q̃ prius sciuerit vt causa materialis tristicie: non autem delectationis causa. considerabunt enim et mala que gesserunt ex quibus damnati sunt et bona que amiserunt ꝛ ex vtroqꝫ torquebũtur Preterea scias ꝙ duplex pena in inferno erit. pena damni et pena sensus quas tangit christꝰ math. vii. vbi dicit Omnis arbor que non facit fructum excidetur ꝛ in ignem mittetur. De pena sensus que multiplex est sic dicit gre. super illud math. viii. Eicietur in tenebras exteriores. In inferno erit frigus insuperabile ignis inextinguibilis vermis immortalis fetor intolerabilis tenebre palpabiles flagella cedentiũ horrida visio demonum. confusio peccatorum. et desperatio omnium bonorum itaqꝫ damnati pleni erũt omni tristicia et dolore. Habebunt enim fletum in oculis stridorem in dentibus fetorem in naribus; gemitum in vocibus terrorem in auribus/ vincula in manibus et pedibus. ignem et ardorem in membris suis omnibus. Unde quidam ait. Infernus est fouea mortifera penis doloribus et miseriis referta Ibi vt scribit isaye. xiii. Unus quisqꝫ ad proximũ suũ stupebit facies combuste vultus eorum. Et baruch. ii. Nigre sunt facies eorum a fumo. Nam omnes vultus peccatorũ redigentur in ollam. vt habetur iohel. ii. Item acerbitas penarum infernalium põt considerare ex fletu et stridore dentium. ex desiderio mortis ex manducatione linguarum ꝛ blasphemia creatoris et ex similibus aliis his que omnia sunt ventura ibidem: vt patet ex variis locis scripturarum. Unde apoc. xix. Comederunt linguas suas pre nimio dolore et blasphemauerunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis. Tãta erit acerbitas penarũ

ꝙ peccatores vita quam omnes appetunt spreta et contempta mortem quam omēs fugiunt ardenti de⸗siderio affectabunt. apoca. ix. In diebus illis querēt homīes mortem et non inuenient eam desiderabunt mori et mors fugiet ab eis. Et crisost. Ibi quid age⸗mus quid respondebimus? nichil erit ibi nisi stridor dentium nisi vlulatus et fletus ⁊ sera penitentia: ces⸗santibus vndiqꝫ auxiliis et inualescētibus vndiqꝫ pe nis. sed nec solaciū quidem vsqꝫquaqꝫ. Ibi enim nul li occurrēt oculis nostris nisi solum penarum mini⸗stri et facies vndiqꝫ tortorum et quod est deterius om nium. nec aeris ipsius vllum erit solacium aut lucis in his autem positis quis tremor? immo que resolu⸗tio viscerum est, diuulsioqꝫ membrorū. q̄ quales aut quante omnibus sensibus cruces nullus poterit hūc sermonem explicare. De pena damni sic dicit criso. Nōnulli preteritorum putabunt scꝫ esse satis ⁊ opta bile videri si gehenna tantūmodo careant ego mul⸗tomagis grauiores ꝙ gehennam dico esse cruciatus et remoueri et abiici et ab illa gracia excludi ab illis bonis que ꝑparata sunt sanctis, intollerabiliusqꝫ et grauius est supplicium illud horribile tamē simile aliquis ponat gehennas nichil tale dicitur? est quale est ab illius glorie iocunditate ꝓpelli. Odio xp̄i haberi et ab illo audire non noui vos. Etenim decem mi⸗libus melius est sustinere fulmina ꝙ illum mansue⸗tudinis pietatisqꝫ plenum nobis aduersantem vide⸗dere et illos tocius tranquillitatis oculos in quenq̄ nos aspicere sustinere si nequaq̄ istud patimur.

O benigne fili dei neque experiamur intolerabile il⸗lud horrendum supplicium. Hec criso. Ve nobis qui de his malis non cogitamus sed quasi securi tos

pentes et animte curam negligentes ad hec sine cessa
tione properamus. Sed dicet forte aliquis videtur quod
iniustus est deus quia homo pro mortali peccato vna
hora perpetrato eternaliter punitur. Hanc questio
nem mouet gregorius et soluit sic. Scire inquit vel
quomodo iustum sit vt culpa que cum fine perpetra
ta est sine fine puniatur. Et respondet gregorius.
Hoc recte diceretur si districtus iudex non corda ho
minum sed verba pensaret. Iniqui enim sine fine de
linquerent si sine fine viuerent. Nam voluissent si potu
issent sine fine peccare. Ostendunt enim quod in pec
cato semper viuere cupiunt qui nunquam desinunt pec
re. Ad magnam ergo iusticiam iudicantis pertinet
vt nunquam careant supplicio qui in hac vita nunquam
voluerunt carere peccato. et nullus detur iniquo ter
minus vltionis quia quamdiu vixit nullum voluit habere ter
minum criminis Alia ratio quare peccatum mortale obligat
ad eternam penam potest sumi ex parte eius in quem
peccat qui est infinite bonitatis et potentie scilicet deus.
Unde et offensa ipsius infinita pena digna est. quia
quanto est maior in quem peccatur tanto magis pec
catum punitur secundum aristotelem. vii. ethic. Et
criso. dicit. Omnis iniuria talis est qualis fuerit per
sona cui fit iniuria. In magna tamen persona et si
modica fuerit iniuria ipsa est magna in modica ta
men persona et si magna iniuria facta fuerit modi
ca esse videtur Hec omnia dilectissime vide cognosces
et corde iugiter recolens esto sollicitus de salute tua
et eternum istud crudele infernale supplicium respi
ce considera in temetipso que sunt vtilia et salubria
anime tue.

Quid est melius in presenti seculo pro peccatis plã-
gere et penitus crebrius obsecrare q̃ in igne eterno
sine aliqua vtilitate deflere in hoc enĩ breui tempore
per penitentiã et lachrimas indulgentiaȝ ⁊ consola-
tionem mereberis. Plãge ergo hic modicum ne plã
gas ibi in secula seculorum. humiliare hic ne ibi hu
milieris in exterioribus tenebris et mittaris in ignẽ
inextinguibilem Beatus ille qui hic positus festinat
in die iudicii cum dignis dign⁹ inueniri. miserabilis
vero qui peccando se indignũ a gloria domini consti
tuerit in illa hora nubes recipient omẽs sanctos sur
sum in celum: impios autem diaboli rapiunt mittẽ
tes in caminum ignis ardentis. Quis dabit capiti
meo immensam aquam et oculis meis fontẽ lachri-
marũ iugiter emanantem: vt plorem meipsuȝ die ac
nocte obsecrans dominum ne indignus inueniar in
illa hora aduentus eius/et vt ne audiam illam sentẽ
ciam formidandam. Discedite a me operarii iniqui
tatis: nescio te quis sis Quod a nobis auertat ihesus
christus dominus noster: qui viuit et regnat per in
finita secula seculorum. Amen.



¶ Speculum anĩe peccatricis finit feliciter
Impressum per Anthonium caillaut.

Jesus. Gregorius.

Ecce isto verbo Ezechiel. ut in omni ... Et in manu viri calamus mensure sex cubitorum et palmo.

Activa vita signatur per sex cubitos. contemplativa per palmum. Quia illud opus perficimus. et ista per unam in vite tendimus. vix parum ad attingere valemus.

Activa enim vita est panem esurienti tribuere, verbo sapientie nescientem docere, errantem corrigere, ad humilitatis viam superbientem proximum revocare, infirmantis curam gerere. Que singulis quibus expediunt dispensare. et commissis nobis qualiter subsistere valeant providere.

Fr. nicolaus de blacgys ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini. fecit hunc librum fieri qui custodivit et custodiet. Si planctus illi qui si eum perdiderit invenerit. et eum reddere propter deum voluerit // Et dicat ad hoc videlicet. quod persolvat istius in vita illius heat //

Contemplativa vita est charitatem quidem dei et proximi tota mente retinere. sed ab exteriori actione quiescere soli desiderio conditoris inherere. ut nil iam agere libeat sed calcatis curis omnibus ad videndam faciem sui creatoris animus inardescat. ita ut iam noverit carnis corruptibilis pondus cum merore portare. Totis desideriis appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse admisceri celestibus civibus. De eterna in conspectu dei incorruptione gaudere.

Jesus
amen



